

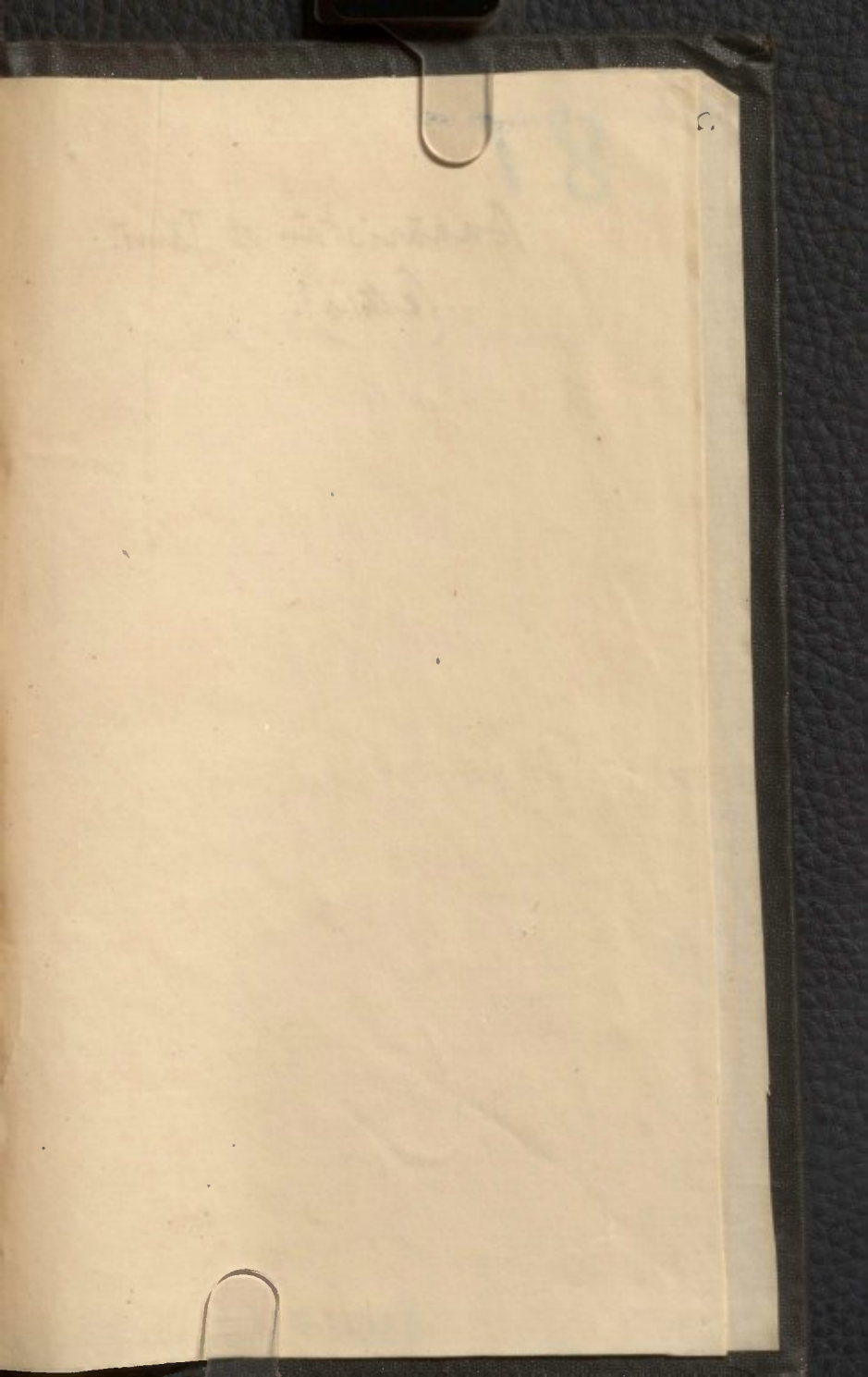

MS BW
IVANOW
0087

001610885

87

Bahāristān of Jāmi.
(ethics).

زرد و شیرینی نیست ز اوراق چمن غازا

بجا و صفت جاش استقی **و علی محمد و آله**

استقیقین من مشکوٰۃ علومه و احواله اما بعد خوده

می آید که چون در بیوقت دلپسند فرزند احمد ضیاء

الدین یوسف عمده علمه فی الفقه و الشافعی

باموختن مقدما کلام بر و اندوختن قواعد حقون

و ادب استتعال میبود پوشیده نماید طفلان

نور سیده و کودکان رنج نا دیده را از تعلم مطلقا

و مانوس طبایع و مالوف استماع از ایشان نیست

بر دل نبار و حشمتی و بر خاطر غبار زدشتی می نشید

ورقی چند بر آن اسلوب ساخته شود و خبر وی چند

بر آن سوال برد و خسته کرد و تا حاضران در آن استانی

باشند و تحایر از امر مغالی و چون از معنی باخام

رسید و اینصورت با تمام انجامید **قطعه** با خبر کفتم

چه سارم زیور این نوع و س **بیتا** کتب خود سفار

فرایند و زین **کف** در ایتهای شهر **اکار**

نصفه الی یان مع الدین **کف** انجافین **را** حرج

جلالت **کو** هر در **چ** شرف **شمع** نرم دوده

تیمور خان سلطان حسین **آسمان** قدری که

جون خور حال در دست جهان **باشد** از جسم

خسایت دیدن او را فرض عین **دین** دانی

در ذمه خودش به حاجات خلق **کم** بسند
چو او در نامه خود عار دین **!!** از اوله تعالی الصا
وضاعف اقداره و ادام اولاده الکرام **خج** لیل
ملکه و سلطان و امام کافه الانام فی کنف عدله و
احسانه **قصه** کلستان کرجه سعدی کروزین
میش **!!** نام سعد بن زید کاش **!!** بهارستان
نام از کسی است **!!** که باشد سعد بن زید کاش
قصه کذری کن درین بهارستان **!!** انار بنی درو
کلستانها **!!** و در طایف بهارستانی **!!** کلها
و میده ریجانها **!!** و ترتیب این بهارستان
برخست روضه القاق افتاده است هر روضه

بهر این

بهشت این مشتمل بر آنست و دیگر از شقایق و بلبل
و دیگر از پرچین نه شقایقش را از با مال با در خواست بود
و نه با جنبش را از دست برد وی افسردگی **قطعه** و میده
مخدرش بر جواب **شکفته** لاله زارش در کوه
ز شبنم لاله را در دریا بوش **ز باران** غنچه را می
در صراحی **غزیر** در مع من عین السوئی **کنند** الفحک
عن تغزل افاجی **اشعار** میکنند که کس می شناس
فان العوض للذات حاجی **همی** ترسیم که از لطف
اشعارت **کنند** بر تنه کاران را **مباحی** **السماس**
از تماشای بیان این ریاض خالی از خار ملاحظه اعراض

برود

و خاشاک مطالبه اغراض نکند چون بقدم اتمام
پرانیان بگذرد و نظرا اعتبار در اینها بگذرد با اعتبار
که در تربیتشان خون جگر خورده است و در ایشان
جان شیرین لب آورده دعای پاک کنند و به شای
بشار آورند **قطعه** هر کس ز نیکچمان زین تازه
رس در حمان **در سایه نشیند یا میوه بخند**
آن به پیش کرد این حق لدایی **راه گرم سپارد**
رسم دعا کنند **کوید که بنده جامی کاین روضه**
خست یارب **همواره از خدا برود خود**
تنی نشیند **خبر راه او نمود جز روضه او نمود**

4
چرا نام او نکو بدختر روی او نه بند **روضه نخستین**

دشتر ریاحین چیده آرزبانتن دور پنهان راه

بدت و صد پنهان بارگاه و لایستک الطایفه

چند قدس ره میگوید که حکایات مسیح چندیست

چو داند یعنی سخنان مشایخ عمر سلم و معرفت

را سحر کسکیت است که نامی خدا تعالی بکشور برید

که عمان غمیت تا بد مخالفان نفس و هواری

در بر میت باید **قطعه** بموم نفس و هواری سپاه

شبیطانند؛ چو زور بر دل مرد خدا پرست ارد

بجز خود و کفایات رهنمایان را؛ چنانکه

برهان ریزبان شکست آورد **||** خدای تعالی بارسول
خود صلح خصما میکند و کلاً **قصص** حکایت من انبیا **||**
ما پیشتر به فوادک یعنی منوچاهم بر تو قصه های
تبادل ترز ثابت گردانم بد پنجمه هستی در آن **قطعه**
چو صورتی بدت سازی ازار آور دست **||** ز رفخ
صودم عارفان خیالشده **||** وگردد منترزل
دلت جنبش طبع **||** بشر قصه صاحبان
تنبالشده **||** پیر برآه و کس ره اصحاب خود را
وصیت کرده است که زهر پیری سخنی یابد گیرید
و در توانید نام ایشان را یاد دارید تا بهر یابید

فصل الی تو که از نام تو میبارد عشق **۱۱** و از نامه پیغام تو

میبارد عشق **۱۲** عاشق کرد و هر که گویت کند **۱۳** ایر

ز دور و بام تو میبارد عشق **۱۴** در خجرت که خداست

و دای میست باینده از فدی و پها یکی نه بنده گوید

که فلان در شنید یا فلان عمار را در فلان محله می شناسی

گوید آری می شناسم و مان رسید که تر لوی کشیدم

فصل قدرین وصف عشق او از این است **۱۵** بیشتر

که زخم کام ارادت بمقامات وصول **۱۶** در دلم نقش

شده نام که بایان دور **۱۷** پس بود نامه اعمال مرام

قبول **۱۸** سری سقطنی قدس ه جنید را کاری فرمود

بموجب در خواه وی بان قیام نمود کاغذ پار ه بوی

اندخت در وی نوشته **شعر** سمعت حاویا بخد

فی البادیه **قطعه** و يقول انکی ما یدرک ما لکنی **ابکی**

جدارن تغار قینی **قطعه** و یقطع جلی و بحرانی **قطعه**

خون میگیرم از توجه پنهان دارم **قطعه** که هر چه این

دو چشم کریان دارم **قطعه** هر چند دی ز وصل دان

دارم **قطعه** صد دایع بر لب ز چشم جوان دارم **قطعه** و هم

چیند قدس سره گوید که وزی در خانه سحر می آیدم

این بدیت منخواند و میگردد **شعر** لای الی النهار

ولای الیل لی افرح **قطعه** فلا ابالی طال الیل ام قصر **قطعه**

قطعه فی شب تیمم نه روز از مال واد **قطعه** خواهی **قطعه**

سوز از خواهی کوتاه **قطعه** صلاح را قدس سره

در لیدر

پرسیدند که هر یک کسیت گفت مردانست که از دست
باز که حضرت حق را قصد خود سازد تا بوی

زسد نه چمن نیارند و هیچ کس نبرد از دست **قطعه**

بهر توبه برود جز شافتم ام **تاره** بحریم وصل تو پیا

ام **از هر چه رسیده کس و شافتم ام** امامون بریده

کوه شافتم ام **ابوالقاسم صوفی قدس سر**

گفته است کوه را نبوک سوزن از سنج کردن

آن شربت از زونینت که بر زول میکنند

قطعه لاف بی کبری مزن کان از ایشان یای

مور **در شب تار یک پر تنک سیه**

پنهان برست **از درون کردن برون کردن**

میلان را گران **کوه** را کندن بسوزن از زمین آساست **۱۱**

۱۲ دو لئون قدس هر هفتش یکی از کبیر ای نموده

رفت بجهنم که گفت بهر چه آمده اگر آمده که **۱۳**

اولین و آخرین پیاموزی این روایت که این همه

خالق داند و اگر آمده که اورا بوی انجا که اول کام کرستی

او خود انجا بود **لاحی** زین پیش روین خوش **۱۴**

و از سحاب سیر خود کمان **نشست** **۱۵** اکنون که ترا

یا قدم آنی دلم **۱۶** کاندر قدم نخست بگذاشت **۱۷**

۱۸ سهرات قدس ره کوید او با جوینده خود **۱۹**

دست او گرفته و طلب خود متیاز **قطع**

۲۰ نام بدست حرار و نه نشان **۲۱** دست بگرفته

و از

7
مرد در عقب خویش نشان **اوست** است

سوی پای نیز هر جا که **ود** پای کوبان برهنش میروم

دست نشان **فضا** عیاض قدس سره گوید که

من حتی سجان را بدوستی پرستم که نشکیم تبرسم

یکی ازین طایفه را پرسیدند که سفلیت گفت

آنکه می جانم را تیم و امید پرستد پس گفتند تو جان

پرستی گفت بهر دوستی که مهر و دوستی وی را بجز

و طایفه **قطعه** جان از دور دور تو نام بود **ا**

زین در چه کنم صورت تو نام بود **ا** سر برد تو حکم سخنم

بمزد **ا** قانع بهشت و حور تو نام بود **قطعه** یکا بود

سوز قیامت گشته زیر تیره خاک **ا** زانکه

مستطاب

آتش جان روشن است **!** بخت تو اندک است
از طوف و قاتل کشید **!** قمری آساقون او از گردن
او خاست **!** معروف کرخا فدک سره
کفایت که صوفی اینجا نیست تقاضای مهان
جفاست بیهمان بارادت مستطو بود منقاصی
مهانیه تو ام وصف آری با آرزو **!** نیست
چیز که ایذرتوراضی **!** بهماوه بخون گریست و پیداید
لغام ترا مستطرم می تقاضی **!** سلطان با نیرید
فدک سره پرسیدند که سنت کدام است و فرض
کدام فرمود سنت ترک نیستی است و فرض تو بی
! ای که در شرح خداوندن حال **!** میکنی گریست

دفعه اولی

و فرض سوال **سنت** اندر **چ** زوئیاتاقس **؛**
 و فرض راه **قرب** مولی یا **قرب** **؛** **سنتی** در **قرب**
 در هر شهری افتاده به بیمارستانش کرده **چ** هر **بیمار** **؛**
 و **چ** **رسند** **رسید** که شما **کیا** **نید** **کفند** **دوستان** **تو**
شک **پرورد** **و** **پریشان** **حد** **در** **حد** **یک** **بخشید** **اوز**
دا **و** **که** **باز** **ای** **باید** **بچنان** **که** **دوستان** **از** **دو** **ن** **بگریند**
وز **رنگ** **چغای** **ایشان** **بهر** **نهر** **مذ** **قطعه** **سنت**
دوستان **که** **هر** **چند** **شمنی** **؛** **بید** **ز** **دو** **سنت** **بیش** **بود**
دوستان **ز** **؛** **بر** **هر** **ز** **رنگ** **ستم** **که** **خور** **دار** **ز** **؛**
رود **نیای** **خفتن** **از** **آن** **که** **تور** **ز** **؛** **و** **هم** **از** **وی**
از **که** **و** **فی** **پارشد** **خلفه** **طیب** **تر** **سای** **پیش**

مقتضی

وی و سنا و از وی پرسید که دل تو چه میخواهد گفت اند
تو مسلمان شوی گفت اگر من مسلمان شوم تو نیک مینوی
و از ستر بیماری برنجری گفت آری پس ایمان تو بی
عرض کرد از ستر بر سنا و از بیماری بروی از وی گماند
هر دو همراه پیش خلیفه رفتند و قصه را باز گفتند حلیفه
گفت پدرم که طبیبش بیمار و ستر را من
خود بیمارش طبیب فرمودم **قطع** هر کس که مجوم
محبت مرا بشد **و** اند طبیب خلیشهای حیات
چون بر برش طبیبی بی نهد قدم **نخ** شد شفا
ز حالت بیستی طبیب را **سعد** لید سهد است
قدش سکویید هر که با بداند و سنا و ستر که خورده

وی با ایمان آورد و ستر را

نخ

دست از وی بشنوی **فقط** هر که خیر بیاورد از خواب ⁹
و بود در سرش **خبر خیال** خورد از و آینه میداری
چو می **دانه** شود دست چون پا از سر تیر کند
تا جوان و سغه آرد دست دست از وی بشنوی
ابو سعید از قدس مره گوید که در او این حال را
می و طرز وقت خود میکردم روزی به پایانی دادم
و میرتم از قفای من او از چیزی برسد در از انوقت
بر آن چشم خود را از نظر بان نگاه داشتم بسوی من
اندک این نزدیک شد دیدم دو سبب عظیم بر دوش
من بالا آمدند بایشان نظر کردم نه در دست بر آمدن
و نه در دست فرود آمدن **فقط** کیست **الی** صافی

ز رنگ لغوه **انکه** اللوم رو میگری در کانه دو
رنگ **انکه** سرشته برش جانان کر بفر
زه بر کرد زینوشیر و زینوشیر **انکه** و هم وی گفته
قدس ه بر که همان برده که بگوشش توان رسیدنی
کنشیده مهوده و هر که قصور کرده که بی گوشش توان رسید
جز راه از رونه مهوده **انکه** از رنج کسی بگفت
رشد **انکه** وین طرفه آن کوچ بخرنج نذید **انکه**
هر کس که دوید کوز گرفت **انکه** **انکه** بگفت
کور خرا **انکه** دوید **انکه** ابو الحسن لغوی قدس سره
گوید که خدای تعالی که خود را از وی پویند هیچ دلیل
وضی و ارشاد **انکه** **انکه** چون در بازار پرده رو نماید
ک

کس تواند که پرده زو بکشاید **اور** جلد جهان پرده

شود و باکی نیست **انجا که بی جلوه جهان آراید !!**

ابو سرو سطلی قدس ره گوید **انکه** نزدیکم دور است **وانکه**

گوید دورم **به** پیشی خود درستی **اوست** **توست** **دوست**

بر که گوید که بان جهان جهان نزدیکم **باشد** آن **دعوی**

زودی او از دوری **وانکه** گوید که از دورم **ان دوری**

هست در پر تو زدی **اوست** **توست** **دوست** **ابو** **سرو** **سطلی**

قدس ره گفته است **مع** **ناخوش** **نیت** **از** **دوستی**

که دوستی او از برای غرضی است **با** **غرضی** **دوست** **عاشق** **که**

ز **مجرد** **دوست** **واری** **خواهد** **یا** **بر** **درو** **صلش** **است** **واری** **خواهد**

ناکس **از** **دوست** **نمود** **عالم** **از** **دوست** **مجرد** **دوست**

واری **خواهد** **ابو** **علی** **دقاق** **قدس** **سرو** **گوید** **از** **خز**

عمرویی دردی بدید آید بود هر خور و بیام بر آندی
وروی بر آفتاب کردی و کهنی که ای سرگردان مملکت
امروز چون بودی و چون گذر آید بی هیچ براند و مکیان این
حدیث تافقی و هیچ جا از زیر و زبر شدگان این واقعه
خبر یافتی هم ازین جنس کهنی تا آفتاب فرو شدی
قطعه ای مهر که نیست چون تو عالم کردی **ازین رویم**
تجنس راه آوردی امروز گرد آید بی کا ندره **عش**
بر رخ پوشش کردی و بر دل دردی **از او خوش** خالی
قدس سره با صاحب خود کهنی که چه بهتر بود که غنچه سخا
هم تو بگوی گفت ولی که در وی همه باید کرد کار بود **قطعه**
دارم دلگی که با هر اندیشه که دوست **خبر نای تو بر**
خاک است **یاد تو جهان فرو گرفت** که درو **د**

کیمی بی

کنجایی هیچ چیز دیگر نیست **۱۱** شیخ ابوالسعید الوالدی
 و کس که را پرسیدند که نصف چیست گفت
 در سرداری نهی و هر چه در کف داری بدی و آنچه بر تو آید کنی
نصف خواهی که با خود بینی از خود بری **۱۲** باید که بر او هم
 از سر نهی **۱۳** هر چه در داری نصف از کف بدی **۱۴** ضد خشم
 بلا خوری و از جان بچی **۱۵** و هم وی که در کف است
 جو اندوی آن که را در آن خود را معذور داری و در
 ذلتی که ایشان در وجود اید و ایشان جهان معامله کنی
 که در ایشان عذر باید جز **نقطه** جو اندوی دو چیز است
 ای جو اندو **۱۶** بسویم گوشه نشین تا گویند **۱۷** بی آن
 که زرققان در کتلی **۱۸** اگر که لحظه بینی صد کم و است **۱۹**
 دوم آن که تو نباید بچاری **۲۰** جهان کاری که باید **۲۱**

۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱

Handwritten text in the right margin, likely a commentary or index, including the number 12 at the top.

خوست // **تنبجانی قدس** // **مبذی باوی** گفت
چونان بید آرم **منیدانم** که بچه ناخورش بخورم فرمود
که **نغمه** عاقبتن فرایدار و از زاناخورش خویش لکهار
قطعه چونان خشک نهدنش خویش تاواری؛ که
روح را دهد از خویش فقور پوشی؛ **تبا** خورش جوینود
طبع آن زمان نایب؛ **خود** کر عایش **مست** **ناخورش**
حقیق با **قدس** // **کعبه** است که بر بنیر **رحمت** تو اندک
زیر که چون **دلت** بدو **بوند** گرفت و **بیداده** او **خوشند**
شدی پروردگار **بی** کفی **خیر** خدای **قطعه** **کرد** **رید**
تواندی **باتو**؛ **بهر** **وزی** کن **بدو** **بوند**؛ **میب** **کفیل**
خود **شمار**؛ **مد** **بیر** **خدا** **ای** **خود** **بند**؛
یوسف **این** **قدس** // **کعبه** است **تیم** **کوه** **ها**

دانش

۱۲
 در خانه ایست و کلید آن تواضع و فروتنی و بهیبه پناه
 در خانه ایست و کلید آن مائی و منی **و طه** جمع است چنانچه
 به در خانه نیست **!!** ان خانه را کلید نوزاد فروتنی
 نیز بایدین قیاس میکند ایست جمع **!!** و از را کلید است
 چنانچه مائی و منی **!!** مان احیاط کن که لغوی ذرا چه خور
 بعضی خطراته مقلنی **!!** اسمی محب قدس سره گفته است
 بنده رحمت خداوند صافی نشود تا زبانشی بر بهیبه **عالم**
 نیند **طه** اگر کند جای بدل عنی جمال از **!!**
 چشم امید بخوران بهیبه نه بهیبه **!!** یک مسلم نشود
 عنی جمال از بهیبه **!!** تا بر افاق بهیبه شستی نه بهیبه
!! ابو بکر و راق قدس سره گفته است اگر طبع
 را بهیبه پسند که بدست کیست کوبد شتاب در مفکرات

۱۳
 در خانه ایست و کلید آن تواضع و فروتنی و بهیبه پناه
 در خانه ایست و کلید آن مائی و منی و طه جمع است چنانچه
 به در خانه نیست ان خانه را کلید نوزاد فروتنی
 نیز بایدین قیاس میکند ایست جمع و از را کلید است
 چنانچه مائی و منی مان احیاط کن که لغوی ذرا چه خور
 بعضی خطراته مقلنی اسمی محب قدس سره گفته است
 بنده رحمت خداوند صافی نشود تا زبانشی بر بهیبه عالم
 نیند طه اگر کند جای بدل عنی جمال از
 چشم امید بخوران بهیبه نه بهیبه یک مسلم نشود
 عنی جمال از بهیبه تا بر افاق بهیبه شستی نه بهیبه
 ابو بکر و راق قدس سره گفته است اگر طبع
 را بهیبه پسند که بدست کیست کوبد شتاب در مفکرات

کرد کاری و اگر گویند که بنه تو چیست گویند کلت
بمخت حرمان گرفتاری **فصله** اگر برسی طمع را
بدر کسیت **!** بگویشک **!** در قدر ز لیلی **!** و اگر گوید
که کارت چیست گوید **!** بخواری از میان کامجویی
پوشش بر پی زخم کار گوید **!** بمختهای حرمان عمر گاهی
! ابراهیم خواص قدس سره گوید رخ نمش در طلب
خبر در قسمت از پی بر اینم کفایته کردند و دل روز
وضایع کردند آنچه از تو طلب کفایت او کرده اند
و ان القیاد حکام **!** از اوام و لواهی **فصله**
قسمت بفرقت زازل کرده اند **!** خجده زرق
بر اندک **!** فایده زندگیت کسیت **!** کس
از فایده زندگی **!** شیخ ابوعلی و باری قدس

کلمه

کفست تنگترین زندانها معاشرت اخلاص است

قطعه که چیزند نیست بر صاحبان هر کجا بوی نوصول

یار نیست هیچ زندان عاشق مشاق را **تنگ تر صحبت**

اجبار نیست **سبح للوالعالم** قصات **فدین سه**

درویشی او دیده خرقه خود میداد هر دوزیر که راست

نیامدی باره کردی شیخ فرمودان **بست نیست**

صوفی که بخرقه درویش باز نیست **گرچه بفقیر نرند**

خوشگوار نیست **در جنبش طبع دست او چناند**

هر چینه رسته **بشست و زنا نیست** **سبح خدی**

قدس ره کفست الصوفی الذی لا یوجد بعد **عده**

ولا یجد بعد وجوده یعنی صوفی نیست که از وجود **طبعی**

خود فانی شود و بیکر باز نگرود که الفانی **لا یرو بعد از حین**

بوجود حقانی و بقای بعد الفناء تهنی گردد و دیگری غالی

نشدند **و** خوش آنکه چون نسبت شد از این نفس

مجازاً دیگر بوجود خویش بنامد باز از آن پس چو

وجود یازانامه نازاً جاوید برود در عدم کشت

قزار **و** حواجه ابو یوسف مهدی قدس سره و فقی

در نظایع بغداد و عظمی کفایت فقهی معروف

باب السقا بر خوشت و ساله بر سید کفایت بن

که در کلام تورا ایچ کفر فی مبهم ناید که حرکت بر دین

اسلام بود بعد از آن مهدی ان فقیه نصرانی شد و بمصر

ببرد **و** هر که می که از بر پوش فقر او را **و** وصف زنده

دلان نام بارش در رود **و** باد و عوای را و برای خواص

مسلم که ازین بی ادبی دین تو بر باد رود **و** حواجه محمد بن

باز

عبدالولی قدس و دوزی دیروی پیش او گفت که اگر خدمت تو
مرا بجز کردند میان من و دوزخ من دوزخ را اختیار کنم که
بهشت مرا دافس است و دوزخ مرا خدا میخواست
از اراد و کرد و فرمود که منده را با اختیار چهارم بجا گوید و
رویم و هر کجا گوید پیش بشیم **قطعه** کاری اختیار خواهم
کنم **۱۱** ای که داری بنده پیش از قرار **۱۲** هر کجا اختیار خواهم
بود **۱۳** اندکان را با اختیار چهار **۱۴** خواجہ علی رانی **۱۵**
پرسیدند که ایمان چیست فرمود که گندن و پوسن
قطعه هر که ایمان ترا گندن و پوسن لغت **۱۶** باید
آن قول پسندیده زوی بشندی **۱۷** حاصل معنی آن گندن
و پوسن چیست **۱۸** یعنی از خلق گنی دل بجزا بوندی **۱۹**
۲۰ حضرت خواجہ بها و الدین نعمتند را قدس **۲۱**

بشیر

برسدند که سلسله شما بجا می رسد و نمود که از سلسله

سلسله کسی بجای نمی رسد **مطلوع** از لوق و عصاه

صدق و صفای رسد **از** و سبج و خیر روی و پیری رسد

بروم بجا رسد که سلسله است **از** سلسله مجلس

بجای رسد **از** روضه دوم در ریش شقایق و قاین حکم

که بر شجاعت سحر کرم در زمین قلوب حکما و ارضی

خاطرشان خاسته و ریش بوی آن **مطلوع** و بی قافز

ایتان اگر است **قاید** حکیم کسی را گویند که حقیقه

را بداند که تواند بداند و بعد معقبضای آنچه تعالی

دلو و ملکه نفس خود در داند **لامی** خوش اندک تبرک خط

فانی بکنی **از** تدبیر بقای جاودانی بکنی **از** گوشش بکنی و

هر چه بتوان **از** است **از** والی پس از آن و هر چه دانی **بکنی**

تو ترک

الکندر در

اسکندر در اولان جهانگیر میجا بد تمام حصار ریخت و دو
 بویان کردن آن فرمان داد گفتند در اینجا حکیم است و انا
 و بر جل مشکلات حکمت تو انا و بر اطلت و در شکلی
 دید از قبول طبع دور و طبع اهل قبول از وی نفور گفت
 این چه صورت غریب و بیگانه است حکیم ازین
 سخن کز اشفت و خندان خندان در آن گفتی گفت
فقه طعنه بر من سخن بصورت نیست **ای** بی اری **فصلت**
والله ان لب و چون غلاف و جان شمشیر **کار**
 شمشیر بسکند نه غلاف **و** دیگر گفت هرگز اخلن
 نه میبوست پوست بر بدن زندان ابوست جان
 از وجود خودی **و** گنا نیست افتاده که زندان در جنب
 آن ترهنگها نیست **کن** ده **و** **طه** که با کس نویی

بیدکار بود **همین** در کف مدغصه ممتحن دانش

مرویشند که زندان مقام او گردان **که** پوست

بترن بد خویش است زندانش **دیگر** گفت چو بد

در رنجست و بار پروردگار خود سینه بهر چه دیگر از

و بند پند و هر چه نصیب وی بود ز دل در آن

بند **فصل** اختصار است بر احکام جهاندار حکیم

عادت مرد همیشه که خاکش بدین **هر** چه بند

بکف خلق فغان بر دلا **که** چرا داد لوی بهیب

ان را به شمن **دیگر** گفت خردمندان کریم مال بر دستشان

شمارند و سپهر فلک لیم از برای دشمن نگاهدارند **و**

هر چه اندست مرد کریم **همه** در پای و دستشان افتند

هر چه اندوخت سفله طبع لیم **بعد** مرگ از برای دشمن

باید که

دیگر گفت با خرد فلان بهزل و در کس که او چنان آرد و بی
 بزرگی ریختن است و بخار فلان و تلخوی آن چنان **فصل**
 ای که بر عهد میدری جمله **نام** رسم بگفت برود
 شود فیوس پیشه با خرد فلان **ورنه** فرزند کسیت برود
 دیگر گفت هر که شیوه مشقت زنی بدست گیرد و کند
 گوید ز رستان میبرد **فصل** و لا کوشش کن زمین این
 نکته کوشش **که** مایه است در کوشش از نکته و اما **که**
 بر کس شد منع نامهربانی **شود** نشسته مع نامهربانی
 چون که کند کوشش خود را از آن جوار حکمت برآید
 و دانش چون کوشش خود را بر هر که درو بخان از خرد
 آن حصار برآید **حکمت** او بدو که در زمین

سبعفت حرفت بکنت بفرزدان خود این

توقع نوشت که صفحات ایام صحیفه اعمار است

در آن می نویسد هر آنچه بهترین اعمال و انار است **و**

صوفیه هر بود دفتر هر همه **||** اینچنین گفت خود میزند

چو اندیش که داشت **||** خرم آنس که درین دفتر

بانکه همه حرف **||** از قلم خورشید و از حجر لاله

حکمت یکی از حکما گفته است که جهاد فقر در حکمت

نوشتم و بان منتفع نشتم جهاد کلمه از آن اختیار کردم

از آن نیز بهره بد نیاموردم جهاد کلمه از آن برگزیدم

در آن یافتیم آنچه می طلبیدم **||** محل آنکه تا از زجول

محل اعتماد و مکردان زیر لکه از جبین از فنیده معتمدان

ایده انار است

ایند ما از آن قیامت نیست که مقدری از آن بد **قطعه** عقل
 زن با قصه است و دشمنی تیرا که از آنش کامل اعتقاد
 مکن **!!** کرد دست از روی اغصیا بگیر **!!** کوز نکوروی
 اغصیا و مکن **!!** دوم آنکه مال مغرور منو اگر چه بسیار بود
 زیر که عاقبت پایمال حواد روزگار شود **قطعه**
 مغرور منو مال چون بنجان **!!** زیر که بود مال جوار بر
 گذران **!!** اگر گذران اگر چه کوه بار **!!** خاطر منهد عرو
 خردند و بران **!!** سوم آنکه اسرار نگاهداری را
 با هیچ دوست در میان میارز زیر که بسیار باشد که در
 دوستی خلل افتد و بدشمنی بدل کرد **قطعه** ای سپر
 سزای از دست کن همس لازم است **!!** چه که از
 افشای آن بار و میان دم کم زنی **!!** دیده ام بسیار

بسیار که نویسد که از نهادهای اوستان دشمنان دشمنان و دشمنان
دشمنی، چهارم آنکه خبر علمی او را نگیری که تنگ
آن زه مندا کار مبری از فضول نگیری و ضرورت
بانی او بر **قطعه** علمی که تا نگیری تو باشد بدان برای
و از آن آنرا نگیری بوجست و چون **و** اندم
که حاصل تو شود و علم تا نگیری **غیر** علم موجب آن
از روی **من** حکمت **من** مقنع گوید کتب خانه حکما
بر شدت منشدند لاک ایشان **و** استعدای
احصا کرده شده **و** بار آورده **و** تکرار استعدا
بجای کلمه قرار گرفت **و** اول **و** دلالت **و** بدان
بعین **و** جو کرد **و** شاه عالم عدل **و** است
شود **و** ایشان که **و** همیشه **و** جواند **و** سیدی **و** اسپینه

در لغت

پیشی بود کسیر ز پیش علم آینه **خوشی** از در پر درج **۱۸**
 ز شان عدل مجاید ذکر **۱۹** **دوم** در وقت
 رحمت بیکوکاری و فرمان برداری **تو طلبم**
 نانوای مردم بود **چو** چوکاری حاصل کن گشته کی
 قدم بود **کلمه** سوم در وقت صحبت ابدان
 که تا گرسنه نشوند دست از طعام نوازند و چون
 بخورند پیش از آنکه سیر شوند دست از طعام بردارند
قطعه آن بگذر از سبب عرض پریشانی **و نیک**
 طیبان دخل بگیر **تا** ناکشته تهی معده بخوان
نیشنی **ز** آن پیش که معده بکنی بر خیزی **یا**
کلمه چهارم **و** رحمت زمان که چشم از روی جهان
 دور آید و از چشم نامحرمان مستور **قطعه** زمان

بود که هر کس نسبت مردم او را چه مردم پسند
روی نماید بر روی او که نه خفت و نسبت اگر چه
بجس بود چو ماه فلک طاق جبینکند
حکمت چهار کلمه است که چهار کلمه باد شاه بردار
اندک بوی که یک تر است که از چهار زمان اندر خنده
کسری گفته است که بر کز نشیمان شده ام اگر چه
نکفته ام و بگفته که از نشیانی آن در خاک و خون
خفته ام **قصه** خاشاکشین که جمع است از نجاشین
بهنر زلفتی که پشایی آورد از سر سر هر نشیمان
شد کسی پس فاش کند که نشیانی آورد
قصه فرموده که قدر بر گفته اینست
که بر گفته یعنی آنچه نکفته ام بتوانم بگفت و آنچه بگفته

تمام

19

شوام هفت **فصل** هر چه افشای آن بود و شوار ۱۱
 با حرفیان مکویستی ۱۱ کاچه در ای هفته توان
 گفت ۱۱ و آنچه لغوی هفته توانی **فصل** حافان چمن
 درین معنی سخن رانده که بسیار باشد که پرنیانی
 نفس سخت تر شد از پشمایی هفت **فصل** هر شتر
 بهر که در خاطر افتد ۱۱ سرعت کن بیوج نشانی
 نکاشتن ۱۱ ترسیم شود و غرمت اظهار آن
 ترا ۱۱ منقل ترا از دست پوشیده و نشانی
 ملک هندیدین گفته سخن رانده است که حرفی که از
 زبان من جسته است دست تصرف مرا
 از خود بسته و هر چه بگفته ام مالک ایومم اگر خواهم
 ایومم و اگر نخواهم ایومم **فصل** بجزدی راز راز ما گفته

مشغلی نیک بر زبان رفته **!** کین چون دست طازه

در قضا **!** و آن جو تیر است از گمان رفته **!**

حکمت ملک **!** بخلیف بعد از سخن او ستاد همراه

طیبی فیلسوف بهارت در طب و حکمت

موصوف پیش خلیفه سپاهی است که **!** خبر

آورده ام که خبر ملوک را نباید و خبر سلاطین

را نشاید فرمود که آن **!** خبر کد است

گفت اول خضایی که موی سفید را سیاه

کند بوجهی که هرگز متغیر نشود و سفید کرد و دوم

مجویب که هر چند طعام بیشتر خورد معده گران

نشود سیوم ترکیبی که گشت را قوی کرد اند

وز غنبت مباشرت ارد که **!** تکرار آن

نه نفوس

20

ز صغیر خرد و زه نفعان قوت **حلیه** زمانی
 تا بی کرد گفت من ترا از حق و انانز کمان میدارم
 وزیر کتر می بندم اما خضای که بگویی هر مایع و راس
 و بر این کذب و زور سیاهی موی ظلمت است **سختی**
 این نور زهی نادان کسی که در آن گوشت که نور را
 بظلمت **بشد** **قطعه** ابلهی گویند موی سفید خود
 سیاه از پی ببری جوابی را امید **المسید** امین
 و انایانکه در بندش **است** **ایه** کی بود زانغ **سینه**
 رولن با **سختی** **وان** معجزه که ذکر کردی من از آن
 بر قیاسم که طعام بسیار خورم و بان لذت گیرم
 چه از آن ناخوشتر که هر لحظه جای باید رفت که در و
 تا ویدید را باید دید و تا بومیدید را باید بوسید و تا **شدید**

رایا بدینند حکما گفته اند که کسی که بیماریست در فراج

و شراب و طعام او را ماده علاج زهی ندادن کسی

که خود را با خنجر و دوزخ مبارک زد تا با باله مضطرب

او را تیمار کنند **قطعه** میکند کسی که آنها خواهد

تا با آب رخته در فراج کند **۱۱** و آنکه آن رخته را

به بخته و خام **۱۱** هر چه باید آن علاج کند **۱۱** اما

ترکیمی که گفته میباشند باز تا آن شعبه السیت

از جنون و از قاعده خرد در دست که ضلیقه ای

ز زمین پیش در حشر که بدوزانوشید و تملق و جاپکو

نماید **قطعه** ای زده لاف خرد و خرد نشهوت

گیری **۱۱** کینوی است بدوزخ جنون جمنانی **۱۱**

چه جنون باشد از پیش که پیش زنگی **۱۱** بنشیند

را اولون

زانو و کون حیثانی **حکمت** ایچ بس سرتی ^{۲۱}
 از حکما جمع آمدند از قیستون ایوم و حلیم بند و
 بوزر چهار سخن ناچار رسید که سخت ترین خبر **حکمت**
 روی گفت سپری هستی و ناواری و نکستی هدی
 گفت من جبار یا ندو بسیار بوزر چهار گفت که در کجا
 اجدان دوری حسن عمل هم بقول بوزر چهار باز آمدند
و پیش کسری از خردمند جلیمان میرفت **سخن** از
 سخت ترین موع **دین** لوجه **ع** ان کی گفت که
 بیماری و اندوه دراز **و** ان در گفت که ناواری
 و پسریت بهم **سخن** گفت که قرب **حک**
 سو و عمل **حکمت** فیت تبه حج **حکم**
حکم **حکمت** حکمی را پرسیدند که او میزاده **حک**

بخوردن نشاید که گوشت تو آنکه هر گاه که گرسنه بشود
و دروش هر گاه که بیاید **و طه** بخور چند آنکه نمند
خانه تن از پیش و کمی رود خرابی اگر در آنده
هر گاه خوابی و گزنا در هر گاهی که یابی **حکمت**
حکیمی سپر خود را گفت که باید از خانه بیرون نیایی
تا تخت دست بطعام نیالی زیرا که سیر می
تخم جلم و بر دبارت و گزنیایه جنک مغزنا
و سبکی **و طه** حوی خود را از روزه تیز
کن **کن** اگر همه جلم و بر دبارت **چون** سود روزه
مایه از آن **روزه** خوری ز روزه داری
چون گرسنه باشی هر آب بنام که بنی طبعیت
تو شهوت آن خیزد و با اشتیایان گزینی **طه**

قد آن یازد

تو در آن او پرده **معه** هر چه با بی حکمانه از تر خشک **۲۲**
 بزرگ تا حدی مجوزی **۲۱** تا طعام که در آن هوس کنی **۲۳**
 در خطای آن طبع نیمی **۲۱** حکمت بخون میران
 بر کنار خون نشیند و در او میان بنید طبع از خرد خو
 خوری به که از آن او و نثر است از خوان خود نشانی
 به که از خوان او **معه** هر که گوید خوان و مان من کنش **۲۴**
 پای خود از خون و دست از آن او **۲۱** نثره از کوهستان
 خود خوری **۲۱** خوشتر است از بره بریان او **۲۱** حکمت
 هیچ چیز است که هر س که دادند زندگانی خوش
 بدست او نهادند اول صحبت بدین دوام امینی
 بیوم و سعادت زبون چهارم در کفش بیجم و ا
 هر که از این محروم گردند در زندگانی خوش برکدوی

وئی کشودند **ط** بیخ میرسد بسا زیندگانی خوش
بالغاف و حکیمان **ط** افان **ط** فراع و امینی و نصیحت
و کفایت **ط** کفایت **ط** رفیق خوب سیر مہدم نکو
اخلاق **ط** حکمت ہر نعمت کہ برکت زوال بدرد
آرا خود مند و حساب نعمتہ نیکو و عمر اگر چه
بود چون مرکب روی تو و از ان در رازی چہ
سود نوح عبدیہ السلام ہزار سال جہان بردہ است
امروز پنجم سال کہ مرده قدر نعمتی را بود کہ و دانست
بشد و از آفت زوال بر کرانہ **ط** نیز زد
و انانہ نیست **ط** از و جانست بود جاوید
مسرور **ط** نہ سیم و ز کہ چون کوریت بشود جای
باند ہم جو سنگت بر سر کوز **ط** حکمت ابو ذر جہرا

پرسیدند که کدام باشد با کوزه تر بود گفت لنگه با کوزه
 از او این پند و کنا همکاران او می آید پسندت این
 باشد که خوش خاطر و بخرد بود نیکو از حال از تو میگوید
 بد بود **حکایت** حجاج را گفتند از خدایتو به ترس و باستان
 ظلم کن منبر را بد و وی بسیار فصیح بود گفت مرا خدایتو
 بنما سطر کرد ز پند **حکایت** اگر من میم منما بعد از من از
 ظلم خود هر دست باین فعل که شمار است خدایتو از من
 بنده کان بسیارند اگر من میم کی بدتر از من بیاید **قطعه**
 خوابی که شاه عدل کند عدل میبندش **حکایت** در کار خود که
 معوله برود در **حکایت** آینه است هر چه می بینی اندر
 بر تو فتنه قاعده کار و با نشت **حکایت** بادشاهی
 از حکم طلب نصیحت کرد حکیم گفت از تو مسکه برام

بی تفاوت جواب گوی گفت ز زر ز دوستی داری
یا خصم را گفت ز زر را گفت جو نیست که از زر که
دوست نمیداری یعنی زر را اینجا میگذری و آن
را که دوست نمیداری یعنی خصم را با خود میبری
بادش بیکر سیت و گوی نیکو بندی داری
که همه پندار و در حسبت **نقد** هزار گونه محوشت
کنی بچگون جهان از بکه در هموس سیم و زر و نوری
تر است که زر و سیم و خصم است آن که گری
از نفس آن را بظلم و حید گری **نه** مقتضای خود است
و شتی عوقل که دوست را بگذاری و خصم را
ببری **کتاب** رسکندر کی از کار دانان را از
علاء شریف عزال کرد و عملی خسیس بوی داد و زور

از زر

24 در دست و پای عبدالله او داد و گفت **دعوت** از بزم کرم

بروی کار آوردی و ز منوح فریقم کنیا آوردی **خواهم**

بدو چشم کنیا آوردی **هرم** بدل و جان فکار آوردی

بسی دست کنیز را گرفت و نجانه خود روان شد

عبدالله رضی عنای را فرمود که همان را در دم بگیر و

بمراه ایشان تیر تا بجهت فکر معیشت غباری بر خاطر

ایشان نشیند و تعویذ خاطر از بیکر متبع شوند

گرفت **حکایت** عبدالله جعفر را رضی عنای را در عهد معاویه از

خرانه مین اکل هر که در دم میدادند چون کوب بیزید

رسیدان رایج هر که در دم رسانیدند کس که در آنکه

حقوق مسلمانان است چه را بیک کس میدی گفت

من این همه را همه محتاجان اهل مدینه میدیم زیرا که در مدینه

بر هیچ یک از ارباب حجاب دروغ نمیداد و نهان از بی
 کسی را همراه وی مدینه فرستاد و در آن یکماه همه را فرست
 کرد تا بعضی محتاج شد **و طعنه** اگر بدست کریم
 از وقت جهان بگیر **جهان چه باشد** و صد بار از همان
 هم پیش **چرا نشود** دل در پیش **پیش زان حضرت**
 چو هست کیسه خودش خزینه در **ویش حکایت**
 خلیفه بغداد در موکب حشمته و شوکت خود میزاند
 دیوانه پیش می رسید گفت ای خلیفه عثمان کشیده
 که در مدح تو یعنی چه گفته ام گفت بخوان بخواند خلیفه
 خودش آمد دیوانه چون آن را بدید گفت **حرام** درم
 عنایت کن تا روغن و غیر ما شیر بخورم خلیفه فرمان
 داد تا هر بیت هزار درم بدهند **و طعنه** چون ذل فاقه زور

کعبه را بپوشی

کند بر مخموری که مدح باد و سخن کند رسب
 مدح و چون گویم بود ز شعر او هر بیت را خواند گوهر
 و بدست **کتاب** ابراهیم ابن سلیمان بن عبد الملک
 بن مروان گوید که در آنوقت که نوبت خلافت از بنی
 امیه به بنی عباس انتقال یافت و بنی عباس تنی امیه را
 میکشند و میکشند من بر سر من کوفه بر بام سر ای
 که بر صحرانمرف بود شنیده بودم دیدم که جماعه بیجا
 سیاه از کوفه بر من آمدند و خاطر من خبان اهاد که
 این جماعه و طلب من می آیند از بام مرفوادم و منقذ
 بنو و در لدم و مجلس را می شناختم که من وی بنیان
 شوم بدر سر ای بر کس رسیدم دیدم که خردی خوب
 صورت سوار کرده و جمع غلامان و خادمان کرده

در آمده اند سلام کردم گفت تو کیستی و حاجتت
چيست گفت من مردی ام که بخینه که از خصم خود میترسم
و نمبرل تو سپاه آورده ام مرا در سرای خود در آورده
و در حجره که بجزم او نز و یک بود بنشین از چند
روز اینجا بودم به بهترین حال از هر چه دوست میباشتم
از منطاع و مشرب و ملاس همه پیش من حاضر بود
و از من هیچ نمپرسید هر روز یکبار سوار میشد و باز
می آمد یک روز از او پرسیدیم که هر روز زاری می نمیم که سوار
می شوی و ز فعی می آیی بچه کار می روی گفت ابراهیم
بن سیمان پدر مرا داشته است شنیدم که
پنهان شده است هر روز میروم شاید که ویرا بیایم
و بقصاص پدر خود برسانم چون آن شنیدم از

26

ادبار خود در تعجب ماندم که مرا قضا نمبر کسی آورده است
 که طالب قتل من است از حیا خود سیر اندم ان در
 راز نام وی و ز نام بد پروی پرسیدم درستم که راست
 مسکوید بگفتم ای مولف در دردمه من حقوق بسیار است
 و در حقیقت برین که تر از بر خصم تو دلالت کنم و این راه
 آمدند را بر تو نوازه کردیم از رسم من سلیمان مهم سخن
 بد رجوع را از من بخواه از من باو نیکو گفت همانکه از
 حیات خود بترسک آمده میخواهی که از برین محنت خلاص
 یابی بگفتم والله او را کشته ام و شما اینها بگفتم و راست که
 راست مسکوید بگفتم او را او را حقت حشمان او
 سرخ شدند زمانی هر در پیش اندر است بعد از آن
 گفت زود باشد که پدرش برسی و خون خود را

تو خواجه من ز بهاری که داده ام تر با طاعت کنتم بر خیزد
رو که بفرش خود این نیستم که گزندی نبودم و فرار
و مبار عطا نمود بگرفتم و برون آمدم **لظلم** جوایز و لا
جوایز می پانوزد ز مملکت جهان مردی بی انور و دون
از این کین جوایز کنهد از زبان ز طعن بد جوایز کنهد
بنگویی کن آن کو با تو بد کرد که کن بد بر خنده و اقبال
خود کرد جوایز نگواری کنی نگو و خبر تو
ان نگو با حکایت شبی در مسجد جامع مصر نشاء
و بسوخت مسلمانان تو هم آن شد که این را نصاری کرده
بکافات ان انش در خانه های ایشان اند خشنده
بسوختند سلطان مصر حاضری را که انش در خانه های
ایشان اند خشنده بودند گرفت و یکی حبس کرد

و بفرمود تا بعد از ایشان رقعها نوشتند و بعضی کشیدند
و در بعضی دست بر زمین و در بعضی تازیانه زدند و آن
رقعها را بر سر آن افشانند بر کس که هر قوه افتاد
با وی مضمون آن عمل کرده رقع که مضمون آن است
بر کسی افتاد که گفت من از کت من باکی ندارم اما ملوک
دارم او خرم کسی ندارد و در رهلوی او دیگری بود
که در رقع می تازیانه زدند بود رقع خود را با کس دادند
و بر کت و گفت من ما ندارم این را بجای کنند و
ان را بجای این تازیانه زدند **نظم** و زجر خوانند
توان کرد خوش اندکس کو خوانم وی بجان کرد
بجان چون احتیاج یا شناخت **حیات خود**
جان او است حکامی اصمعی گوید یا گرمی شنای

دشتم که همواره توقع بدرخانه او میفرم یکبار بدرخانه
و می رسیدم در بانی نشسته بود مرا منع کرد از آنکه روی
در ایام بعد از آن گفت ای اصمعی این منع کردن من
از روی تنگدستی و ناورداریست که ویرایش شده
من این بیت نوشته **شعر** از درکان الکبیرم له
حجاب : فما فضل الکبیرم علی الیمم و آن دربان
داوم که این را بوی بران زمانی برناید که آمد و قوه
آورد بر پشت آن نوشته **شعر** از درکان الکبیرم
قلیدال : تستبر بالحجاب عن العزیم و همراه
رقعه صره پانصد و نیار زر با وی با خود گرفتم هر رقعه
غریب تر ازین بر من نگذشته است این را
تحفه مجلس مامون خواهم حشمت پیش روی رفتم گفت

در مجلس

از نجابت کسی نفهم از کریم زین کسی از حیای عرب پرسید
که آن کیست نفهم فری که مرد بال و جاه خود پیرد و در
ساخته است آن قوه صره را پیش روی نهادم
چون صره را بد بد زنگ می تنغیزند و گفت این
بهر و عزت است میخواهم که لکس را طلب دارم نفهم
ای میره مینین و الله که من شرم میدارم که چینه بعضی
کاشکان تو خوبی بخاطر و باره یا بد ما مین کی از زر
خواص خود را فرموده همراه اصمعی بر و چون آن مرد را
به بنی بلوی که امیر مینین تر را می طلبید بی آنکه تفرقه
بخاطر وی برسد چون آن مرد حاضر آمد ما مین بوی گفت
تو آن شخص منی که دیر و زمش مالیدی و اظهار فقر
فاقد روی این صره را نبود ایم ما صرف معاش خود

کسی نیک شعر اصبعی که پیش تو فرساده بوی دادی گفت
والله که اظهار فقر و فاقه که دیر روز کردم در فرج تکلفم
لیکن نخواستم که قاصدیرد باز که دانم بگو چنانکه امیر مومنین
هر ابا باز نکرد بند پس بفرمود تا هزار و دینار زر بوی دادند
گفتم ای امیر مومنین هر که نبردین عطا بوی ملحق که کلان
بود تا هزار دینار و پیر تمهیک کردند و در
از زر هندیان خود کردند **قطعه** کف حساب
گرم چون بی درم ماند ز ناداری شمر چون در به بند
ولی در سینه مدخل جهان است که همبانی درم را
سربه بند و حکایت حاتم طای را پرسیدند که هرگز
از خود کریم تری دیدی گفت بی وزی در خانه
یتیمی در آمدم وی ده سکه کو سفند در **ششت** فی الحال کجا

بگفتند

بگشت و بچخت گوش من آورد مرا قضا از وی
 خوش آمد بخوردم نفهم و اللہ این لب خوش بود این تنیم برین
 بیرون و بلیک گو سفند را میگشت و آن موضع را می
 بخت و در پیش من می آورد و من از آن آگاهی چون
 بیرون آمدم سوور شوم دیدم که بیرون خانه خود بسیار
 است پرسیدم که این چیست گفتند وی همه تو
 خود را گشته است و بر او است کردم که جبر جبر
 گفت همچنان است در چهری خوش آید که من
 باشم و در آن بخیال کنم این است نیز سیرت باشد
 میان عرب پس خانم را بر رسیدند که در میان
 چه دیدی گفت سید شتر مرغ موی و با سفند
 گفت گو گو میتر باشی گفتن مهابت وی هر چه در

داد و من از آنچه در شتم از سیار می اندازم پیش ندادم
فصحه سخن گدای که نیم نان دلگشا **تیمانی** دهد خانه خوش
بیشتر ز آن بود که شاه جهان **بدهد** می از خانه خوش
مکاشه شاعری بتوقع فایده بد خانه معنی زاید اند
چند روز آنجا بود باز میآید از باغبان وی التماس کرد
که چون معنی مایع در آید و بر کنار آب بنشیند هر لگانه
کن سخن آنوقت رسید باغبان و بر آرزو گاه است این
بیشتر ز آنکه **سحر** ای وجود معنی تاج معنی حاجتی
فمالی الی معنی سواک شفیق **برگشته** پاره نوبت
و آب داد چون به پیش معنی رسید و هر دو تا بگرد
چون آن را بخواند شاعر اطلبید و ده هزار بدر ز لعی
داد آن چوب در زیر پاهای خود نهاد و روز دوم

ان چوب از زیر سباله برون آورد و بخواند و شورا
 طلبید و صد روز در دم بیکروی داد و در سوم بهمن دستور
 عمارت دستاوتی رسید که مبادا دشمنان شود و داده
 خود را بستاند بکسب چون روز چهارم باز آن چوب
 برون آورد و دستاوتی طلبید و فایده فرمود که در
 زم که گرم من و چوب بود که ویران چندان عطا و هم
 که در خزانه من بکینار نماید و بر او حوصده آن نمود **و بعد**
 کسب است اهل گرم رس که چوبیل بدیش او در آن قدر
 امید که در دل کنجد بگفت بد کف احسان و بخشد
 چندان که نه در حوصده همت سایل کنجد حکایت
 احوالی تهیت قدم گرمی از روسای عرب را قصد
 و بروی خواند و در آخر کف **سحر** آمد دالی بیاد

نمود بطنها: بدل النوال وظهر با تعجیل: یعنی در آن
 بسوی من دستی را که عادت کرده است گفت
 وی پیشتر زروال و پشت او تمقیل ^{احسب}
 و سوال آن کریم دست بسوی وی دراز کرد چون
 برسید بر وجه طیب گفت مویهای لب تو
 دست بخورشید اعرابی گفت چه شیر زبان راز
 خار و پشت خارشست چه زبان آن کریم را این
 کلمه بسیار خوش آمد و گفت این کلمه پیش من
 از آن قصیده خوشتر است بفرمود تا ویرا در برابر
 قصیده هزار درم دادند و در برابر آن کلمه هزار
 درم دادند آن را که بدحت ^{وظهر} زلفک سرگذرند
 چون نسبت محمدان بود از جمله فروتر: دلی

که محمدان

که سخندان که بود آنکه بماند **۱۱** بدر از تکون باز و تکرار
 ز تکرار **روضه بخشیم** در تفریر رقت حال عیال **چنین**
 عشق و محبت و حروف بال پروا کفان شوی **در**
 مورد فایده از مقبلان مشکوت نبوتست
 این حدیث که **شعر** من عرف وعفت و کتم فمات یا
 شهیدان یعنی هر که در جاذبه عشق او یزد و با برضا
 عشق امیزد و در آن طریق عفت و کتمان پیش گیرد
 چون میرد شهید می رود بشرط عفت و کتمان از
 برای آن که چون بمیل طبع و هوا می نفس روده
 باشد و در وصول بآن وسایط تو سسل جویند
 و اظهار کنند آن را از قیام شهوات نفس حصولی
 است نه از فضا شرح انسانی **وطه** آن عشق

را که منقبت خاص او می است **۱۱** هر جا که هست
عفت و ستم از لوازمست **۱۱** غنی که هست
شهرت طبع و هوای نفس **۱۱** خاصیت طبع
سباع و بهایم است **حکایت** میان دو مرد
حدیث علق میرفت یکی گفت خاصیت تو
بلا و خجست و عاشق همه وقت محنت کش
و بلا منج و یگیری گفت خاموش باشن همانا که
هرگز راستی بعد از جنگ **نذیر** و جاشنی وصال
بعد از وراق بخشیده و چاکس در عالم از صفای دلان
علق بنده لطیف ترینیت و از گرانجانان دور
ازین اندیشه کسیف ترنی **نظم** بر توش علق
است جمال و لبه **۱۱** کی کند میل جمال آنکه بدل است

جمیل کردین فاعده محبت طلبید نادانی: حقیقتم پس بود
اجتناب مع اجتناب میل **مکاتب** و قوی صدیق اگر رض در ایام
خلافت خود در کوچهای مدینه میکنند و برد خانه میشد
ناگاه بخانه رسید و از آن خانه او از راه شنید که زنی منتهی
بخواند و از دیده سرشنگی گرم میراند **مضمون** است آنکه **قطعه**
ای طلعت تو بخوبی از راه افول: پیش من طلعت تو خورشید
زبون: ز دل پیش که دایره بر لبم شیرینند: بر پادشاه
لعنوا من خودم **سماح** آن بیعت در دل صدیق رض
از او در کوفت حساب بیعت بیرون آمدن ای
پرسید که از روی بایمده گفت منده فرمود که این
در هوای که میخواندی و این **شک** از برای که میراندی
گفت ای حلیفه بپر رو **منه** منوری که از من در گذر فرمود

که ازین مقام کام بردارم تا ستر دل ترا بر سر نیارم کینه کس آبی
سر دزدل بر آورد و یکی از جوانان بنی هاشم را نام برد
صدیق رضی بوجهت و خواجه آن کینه کس را طلبید و در
نخرد و بهای ویران تمام بداد و پیش معنوقش رساناد
قطعه دلالت بهدکامت که جفت خواهد خست

نقده

چیز آنکه از همه کام زمانه فرواید بدرد کار بر آید و کز ترا

ان نسبت **!** نبال ناول اهدا و پد بر داید **کتاب**

کینه کس بخشنم موصوف بود و مطلق نوا موعود

حالی ببدل دست و جستی بی خلل روزی منظر

حودت می گوزد و غزلی می بردت ز جوانی که

در دل هوای او دست و در سر سوخای او در زیر نظر

ایستاده بود و کوشش بر او ز نهاده در دست شاعر

او نامی میکرد و از دست الحان و تمایلی منم بود **مست** حرم
 ۳۳ ان دل داده محروم از دیدار دوست **ک** کز بس دیوار خون
 کوشش او راوست **ا** تاگاه خواجه هزار منظر و هو
 کرد جوان را دیدزد یک خویش خواند و با خود دید یکماید
 بنشد هر دم از هر جا با وی خبری میگفت و بر لفظه
 برهنری با وی کهری میسفت جوان با خاطر فارغ از
 همه چه کوشش با خواجه در چشم بر کینه کس نهاد
 هر چه آن بجزه سوال میکرد این با بر و جواب میداد
 آن بطره کرده میسبت این بشکر خنده می کند
قطعه چو خسته از وصال آن دو عاشق **د** دشمنان
 با هم موافق **ا** بهم از چشم و ابر و درانه **ک** کنار و بس
 را جوان بهانه **ا** چون محبت تمام می شد خواجه

چنانچه دانی بصورت بعضی حاجات آنی قدم برداشت
وان هر دو از زو مندرشان را بکند نشست مجلس
حالی گشت و دو والی هر صلت از جانبین متوال
کنیز زبان بگفت و دو مخاطبه آن جوان این صدل
در داد **قطعه** بخدای که شکار و نهان **بند** او نشست
آدمی و بری **که** ز هر س که در جهان بنیم **بش** من
از همه عزیز تری **جوان** چون این نکته را گوش کرد
خروش بر آورد **قطعه** ای آنکه مرا دید و دل را
گشت **حسین** جوان جهان حاصل گشت **بش** است
و نام نیل تو نیست **حج** **سنگ** است نه دل
ولی که نی با بل گشت **بار** دیگر که **گفت**
که در جهان همین از زودارم که دست در میان بگذر

نیم وار لب و دهان یکدیگر کش کر خوریم حوآن گفت

34

من نیز اس از رو دارم اما حکم له خدا تیمعای میفرماید

للاخلاق یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المنفقین یعنی فریادی

و میست دوستی دوستداران بر ناک دشمنی بر اید یک

دوستی بر بهتر کاران که بر دوستی میفرماید میخواهم که ساقی بی

ما حلال کرد و دوستی ما بدشمنی بدل کرد و این گفت

و دامن صحبت بگذشت و بدین ترانه راه نفس کرد

قصه این غم دوروزه را دلا باز گذار! **از غم دوروزه**

برنجاید کار! **ز آن غم غمی نرس که دیر و شمار با آن**

زیری قرار در قرار **ب** یکی از دو سندان گوید که

و فی مجلس میبیشتم و در زمین دل مستمعان تخم

لر اوست میگفتم پیری ملازم مجلس من بود از
وظیفه ملازمت تخلف نموده اما دایم اه میزد و در
میرحمت بلکه خطه اه و در آن از هم نمی گشت روزی او را
در خلوت طلبیدم و از وی حقیقت را پرسیدم گفت
مردی بودم که غلامان و کنیزان داشتم و می خریدم و
می فروختم و وجه معاش خود را از آن میجوشتم و می
اندوختم روزی غلامی صغیر **فقطه** بلب جوش کرناش
بخرج جو ماه میزد بنورش کراورانه نشسته دایه ریش
بصدویا بخریدیم و در تربیت اوستی رنج کشیدم
چون بوجه لداری اموت و چهره بدلیبری بر او و
یوسف وار بسیار رس کردم و بر خردیاران شمال و
رخلانش بر شدم ناگاه در بزم اهل صلاح نازنین

سواری بکلیت در خانه زین زیبا نگاری اینجا رسید و کوشش
 ۳) چنان غلام را بدید خود را از بارگی در انداخت و در
 بهلوی او منزلت بست پرسید که چه نام داری و از کدام
 دیاری و چه هنر میدانی غلام کار مینوای انگاه و می او در
 و از من این سوال کرد و نفهم اگر چه حسن و جمال یکدیگر است
 اما بهای او هزار دینار کامل تعمیر است همتی نگهبان
 حاضران در هیئت دست بست غلام بر دو خمی
 بدست وی سپرد و بعد از این فرین وی آن را در کرم
 صدید بود و در دوم و سوم بهین دستور معالجه
 پیش او رسید و بعد از غلام داده بود و سه صد دینار رسید
 با خود نفهم که مایه غلام تمام او کرد و همانا که او را با غلام
 معقول خاطر بد شد و او را وی آنچه نفهم قدر ندارد

چون او را شنیدم من نیز بی خوابی و نوبت از بی خوابی او در آن شب
چند کتک خانه او را باقم چون شب در آمد بر حاکم
و غلام را با حاکمهای نفیس را استم و پویشهای
نوش معطر کردیم و بد جانان جوان رسانیم
در کوفتم در کتک و در برون آمد چون ما را دید مبهو
شد و انا الله و انا الیه راجعون گفت پس رسید
که سهار که آورده است و بمن را همی که کرده است
گفتم از انبای ملک این غلام را خریداری کردند و
بیج ما بر جنبی قرار میبندیم که مشب قصد
این غلام کنند و پراستی بسیارم تا در نیاه تو بمن
باشد گفت تو هم در آتی و با وی باش گفتیم
ما هم ضروری در پیش است میوانم بود غلام را

۳۶

باوی بکشتم و من بر شتم چون خانه رسیدم در شوم
 و بر سینه من بستند در آن اندیشه که در شب میباید آن
 چون گذرد و در حقیقت ایشان بر چه قرار کرد و ناگاه
 او از در شنیدم که بر آید و غلام از عقیق آن او را بد
 لرزان و گریان نغمه را چه بود و از صحبت آن جوان
 چه روی نموده است که بدین حال می آید گفت آن
 جوان ببرد و جان بجانبان سپردم همچنان بسد آن چگونه
 بود و گفت تو چون بر فنی مرا بجانم درون برد و برای
 من طعام بر آورد و خوردم و دست بستند برای من
 بسته آمد حجت و مشک کلاب بر من زد و در خواب
 و بعد از آن انگشت بر رخساره من نهاد و گفت سجان
 اللہ این چه خوب است و چه عجیب و غریب است

ناخوش است آنچه نفس من بخوابد و در هوای آن مکه
و عقوبت خدای تعالی از همه سخت تر است و گرفتاری آن
از همه سخت تر بعد از آن گفت اما الله و انار به
را چون و دیگر بار گفت بر خیز ره من نهاد و
کوهی میزدیم که بس بجا جمیل است و مهتاب
امال و امانی دلیل ما عفت و پاکتی از آن احمد است
و ثواب موعود بر آن از همه در جمال اکمل پس معناد
چون آنرا بچینا ندیم مرده بود و پی به حیات جاوید
برده پس گفت این همراه و گریه من بر یاد آن چو
که هرگز عفت و لطافت و صف و ظرافت وی از خاطر
من نبرد و حسن نماید و صفت صحاب و از نظر من
غایب میشود تا با چشم این راه را خواهم سپرد

و چون میرم بدن حال خواهیم مرد **قطعه** یا رجوع است 37
آن بخوبی از همه عالم فروین و فرافش از همه عالم فروین خواهیم
گرست **؛** بریزد و اکنون خون دل از کونه زردم خاک **؛** چون
روم خاک هم زین کونه خون خواهیم گرست **حکایت**
جوانی سبیل نام کرد الله کرام در قبا با غیب مجال او بود
مشهور بود و در شب شیران و عوکه دلیران لا ضعف
و شتی دور در دل از دست عزم هوای او را دور
از دست عزم او سوای عمر با ریج طلب بر دانا مطلق
رسید و ضربت عزم خود تا مجال او معون دیدن بود
بزم وصال جای گرم کرده بود و از جام وصال جری خود
عزیمت و دلش خورست که از آن منزل در جای دیگر تمام
گذرد و موطن تازه تر از ارام گیرد آن راه را در عمارت کند
و عمارت بر لب آن راه که در پیش میوست بر آید چون یکم حله

بریدگی خوشی و منری ملکش رسید تزلزل کرد و عمل بر او
و فداور و ناگاه دید که از یکی سبب سی سوله کلاه
شدند بر حات و سلاح و در آن برین جمل بود
آمدند و در آن دشمنان و بد که قصد وی دارند بمقابله
و مقابله آن مشغول شد و پیشتر آن را گشت
اما زخمها کاری خورد و بهش دهنه عرقم رفت و گفت
فصله آمد ز عبد و بگفتن من خبری است که جو
پنجمت بحسب نظری **ر**یزم خونت تا که خونم
ریزید **تا** که ز بسبب کام نگیرد و در می **و** سخن گفت
و الله تو اگر خونم زری من خون خود خواهم محبت
و با خون تو خواهم در محبت اما آن به که تو پیش دستی
نمای و این عهده را از دل خود بگشای سبیل بر جا
و این ترانه آغاز کرد **و** گشتن تا دست این

بند و بند

جوش و شست **||** بزرگه مرا چنان نجاک اندیش **||**
 ان تویم این نقد حیا سست **||** امروز بد
 خود می باید کشند **||** پس کطوی که بر آن از زه
 کربان تنگ می برد و از غیرت عقد حایا را تنگ
 میخیت یک تنع بر اند و تشمع جهان او زنده میکنم
 بنفند و روی خاک الوده خود را بر خون می مالید
 و آن خسروی حاصل کرد و بار دیگر روی بان سیه
 رویان آورد و چند تن دیگر را نیز برداشت و آخر بر سینه
 چون قوم سپیل ازین واقعه خبر یافتند حاره ران و موی
 کبان نشناختند و آن هر دو کشته را بمقابر قبیله بردند
 و در یک قبر نجاک سپردند **قطعه** هر دو را زیر زمین
 از سر عزت بردند **||** تمانه در روز خوار خار و نرم
 بر چیزند **||** در زنه خاک یک سترشان جا کرد **||**

تا بهم نشاند بخسند و بهم بر خیزند **کتاب** جوانی با کمال
اوست و باشد طغیان بر دشمن حمیده از مهر ان قسیده
جید امام عاشق شد و در رابطه اتحاد و قاعده و داد
میان ایشان مستحکم گشت آن راز را از نزد یک
و دور می پوشیدند و در اخفای آن حسب مقتضای
میگویند اما حکم آنکه گفته اند **قطعه** عشق سر سبب کفایت
تواند بد و صدمه برده به فتنه توان **عاقبت** از
ایشان بر روی روز افاد و سران از زمین کنون
با سخن بر وز آمد میان آن قوم جنگها آنکس گشته و جوانها
بر خیزه گشت قوم جید اخیمه توطن از آن دیار بر گزند
و بار اقامت بدیاری دیگر افکنند چون شد باید
فراق متمادی شد و دوا می کشای و منقاص گشت
روزی آتش را یکی از دون خود گفت بهج تو ای که برین

بیخ مراد از زیارت چیدانه و کاری نمایی که حاجت من در از رو
 ی طلب رسیده و روز من در مقدار اول شب انجمیده
 است سمعاً و طاعتاً هر چه گوی بنده ام و هر چه فرماید بان
 شناینده هر دو برخاستند و راهها بیار گشتند یکروز
 یکشب و یکروز و یکشب تا شب راه بریدند تا شب
 بان دیار رسیدند در شب یکجوی که نزدیک آن
 قوم بود فرو آمدند و در چهار پنجو ایامیدند در شتران
 دو دست خود رکعت بر خیز و کم شده را عرض
 نشان باین فسیله بگذر و هیچ کس نام من میرسد آن بجز
 فلان نام که راعی گو سفندان و محرم از نای بهمان است
 سلام من تا و رسان و از روی خبر جدید بس و موضع
 فرود آمدن ما و ایشان ده اند و است گوید بر حاتم
 و بان فسیله در آدم اول کسی که در پیش آمدن آمد

بود سلام آنرا بر او بنام و مجال جدید برسدیم گفت
شوی روی بروی تنگ کوه است و در محاسن سوی آن
همان است بجای آرد اما موحد شما ان درختانی
که در عقب فلان نشسته است باید که وقت نماز
بجا باشد من رو در پشت من و آن خبر را با شسته
و هر دو بر جاستم و اینست راه چهار رسیدیم
تا وقت بود در آن موعد معهود رسیدیم **فصل** بود
در امتز یا کریمه **۱۰** منبشینه راه دو
کوزه ناکاه **۱۱** اوز جی و بانک خلیجان **۱۲**
بیع خرید یا نمان چارده ماهه **۱۳** رشته احمالی
بخت و قبال کرد و سلام گفت و دو بود
من روی آن زن باقم و بر جا دیدن نام او
دادند که باز آن هر چه تاریکی و میان است و خبر

شکوی بر سر زبان بزم بازادم و پرده نشسته بوم
 سخنان آرند نشسته و امیده در بوسند در انهای
 آن رشته گفت که مشب چشم ان دارم من
 باشی و چهره امید را با سخن معارف نخواستی حیدر
 گفت لا اولی الله این به چگونه مشب نسبت و ناری
 بر من این شور ز تر ز منجاری که ان واقعه ای مشب
 با برین سخن و روشن ایام تبارکی ابواب نشسته ای و
 الام بر من گفت بدتر گفت و الله که ترا می گذارم
 دوست از در باز نمیدارم **مهر** هر چه ایند کویا و
 و هر چه خواهد لوشو **کعبه** است این دوست لوط
 اندالو که هر چه گویم بجای اردن بر خاستم و کفیم چه
 کوی خبان کنم و هر از مشب بر جان بهم اگر چه این

اگر چه جانم در میان رود جامه های خود را بپوشد
و گفت این را بپوش جامه های خود را این ده پس
گفت برخیز و خیمه من در آید و پس بر پشته
بنشین خواهی آمد و قدح شیر خواهد آورد و خواهد
گفت این شام خورد و نشست بستان و تو در فتن
ان تمحیبات کن و اندکی فغانش کیران را بدست
تو خواهد داد و یار بر مین خواهد نهاد و خواهد
تا با داد و دیگر خواهد هر چه گفت جان کردم
بنشین و می شیر آورد من تا زود از دست گرفت
او بخواب که بر زمین بند من خواهم که آرد
وی بستانم دست من بر قدح آمد و سرنگون
و شیر برنجت در غصبت شد و گفت این با من

نته بکنند و دست دراز کرد و از آنجا که ناله با اوج
 و کوزن ار پس کردن با پشت دم بریده و نیز وی
 سرخه شده و جلاد بریم **عاج** در سطر می نمونه
 افعی در درازی قوینه لغبان **ا** بود تصور صورت
 او **ا** لوج تصور او تن عریان **ا** بر در **ا** پشت بر
 چون کم طبل برینه است و چون طبل روز حرکت
 متعاقب و بقوات متوالی متحرک نه مواز هر فریاد
 که می شنیدیم که او از مراد اندونه عاقبت صبر که می کرد
 به بوست من بدانند بر این **ا** که بر چشم و کج خنده او
 بررم و خون او را بر بریم باز کفتم فتنه بر ابی خواهد شد
 نه نشاندن آن اردو **ا** کس نماید و صبر کردم که مادر
 و خواهر وی گاه شدند و مواز دست او کشیدند

دویر ابرون بر روی ساعی بر نه اند که با وجود اند
بر کان اند من تا در حید ایم و من بگویم بر اندم و تا در
و جامه در بکشیدم و پشت بروی کردم گفت ای
دختر خدای تبرس و کاری که خلاف طبع منوم
کس که بگوید از منوم خوشتر از هزار استر خوشتر
تا تو از برای او محبت کنی و این شربت جمبت
جستی پس بر جا و گفت خواهی ترا خواهم و سنا
تا از شب ساز و هم از تو باشد و رفت و بجا
ساعی خواهر حید آمد و گویه بر رفت و بر رفت
من دعای بد کرد با وی سخن نگفتم و به پهلوی من
بخفت چون قرار گرفت دست دراز کردم
و دهان ویر اسخت بگویم و لقمه بد آنکه خواهد تو

با من

42
باشتر است و من بجای می این همه محنت کشیدم این
را بوشیده در ارگانه شما هم فضیلت میزاید و ما هم اول
و حشری تمام بوی راه این اخوان و حشرت بمورد
بدل شد و تا به این قصه رسیده ام و می خندید چون
هم بدیدید چه در آمد چون آمدید تبر سید و گفت
و یک این گفتم و به لوی تو گفتم خواهی بود یا نه
و این نیک خواهی هر ترا بگفت که روی این جوان
افراد گفتم این از روی پرسش و صفت است
و جابه خود بد رفتم و با شتر بوسم و هر دو سوار شدیم
و در راه در آمدیم و در انشای این قصه را بوی گفتم
بگفت که این است و در جراحیهای تازه ای را بدید
عذر خواهی بسیار کرد و گفت حکمان گفته اند که بار بار ای

مخت باید و گرنه روز رحمت یار کم نیاید **سابع** و لا کر
آیدت روزی غمی نشین **ج** یوایی باشد و عم خوار
غم نیست **ا** برای رو مخت یار باید **ا** و گرنه روز
رحمت یار کم نیست **کتاب** و فی مار و نشید
بگفته رسید و بروی تپا سی در آمد غلامی بودی
عرضه کردند که چون اینک غنا کردی مرغ را از هم
در آوردی **ا** بر او را بر شید **ا** میزند بغر و تا او را
بخریدند چون از کوفه غم حلیت کردند شنیدند
که در روز اول مکر سیت و چیزی کنان میگفت
قطعه **ا** که ریزد مکنه خون به متع **ج** یار **ا** به کراز
خون جوین **ا** منوریده **ا** حالی **ا** بگذرد **ا** منگه از یک
روز **ج** جوان این **ج** حق **ا** رقم **ا** حوت **ا** و ای جانمن

از مایه
آرامی با

43
اگرمانی و چنانکه در این خبر برشید رسید او را احضار
و نمود و از حال او استفسار نمود و در نشست که کوفه
بعضی کسی گرفتار است ترجم کرد و آزاد است و نیز
گفت حیف باشد که چنین خوشش او از یزید از او بکنند
رشد گفت دروغ باشد که چنین بنید بر او بر کرده
برند **باصح** ای آنکه ترزد و دستش ای موس است
ازادی بندگان ترزد و دستش است از او کن از او
که بودنده عشق کان دل شده را اندک عشق است
سخت خوب روی را که هر دانا از سودای او
بودند و هر لحظه بر سر کوشش از آمدند سودا بیان
هزار غوغا توست خوبی او بر آمد و مکنت بر
او از دور و بام درآمد عاشقان با طر و باز

چند و پای احلاط و کشیدند با یکی از ایشان کفتم
این همان یار حسن که پار بود و همان چشم و ابرو
بجاست و همان لب دندان به فرار قامت اران
طلعت و تن اران شتر و مد تر این چه و حاش
و پی نثر منیت بو قای و از رمی که دامن صحت آرد
در چندی و پای اراد آرد و کشید با گفت بهات
چه مشکوی آنچه دل میرود و هوس می رود و روحی بود
در قاب تناسب اعضا نعمت بدن و لطف
جلد و ملائمت او از دیده چون این روح ازین
قالب مستعار کرد یا قالب مرده چه جنس بازم
و بر کل بفرود چه نعمه اعازم **قطعه** کل رفت
ز باغ خار و حس را چکنم **ش** نسبت بشم

عسرا حکیم! خوابان قفسند و حسن خوبی طویلی **طویلی**
 جو پریدن عسرا حکیم **کتاب** دلاری که روی چشم
 رفته بود و ظلمت پس صفحرویش را و گرفته طالبان
 را از صحبت خود صبور میدید و عاشقان را از روز صلت
 خود غمگینست که حجاب لبان موی سبزه که بر عارض
 و نریمان دمیده و دران دام بی اندام مرغ دل لبان
 رسیده حجابی اطلب کرد که از بی مایه ای بجان آمده ام و باز
 بجز میدری بغضان میا و این حجاب را از زینش بر در و این
 دام را از هم کرد در حجام مردی ظریف بود و طبعی **لطیف**
 باکی میراند و این قطعه میخواند **قطعه** کوب خوبی آمد جو
 سر آمدان **بها** که بی عنوانه تا کوشش و ذوق نترسد
 لوح عارض چو شد از موی کشیده **بها** **بها** **بها**

که خیر صوفی دل نخواستند **کتاب** عاشقی که از دست
جیب دست بود و در جیب رفت با سبک
ارزومیرد که می باشد که آن ده رویش بر آورده باشد
و پند حسن از سر بیرون کرده تا بی تخیاشی در حده
توانم بود بی تکلف صحبت او توانم آورد شنیدم که
بحد ارزو او بر آید و نازکی جمال او بر سر آید او پیر حنی
دیگران از راه نملی او شنیدست و دیده از مای او
درست با وی گفتند این خلاف نسبت که میبغی
گفت من چه دارم که این صید بهوی خواهد گرفت
و این صید بهوی خواهد بخت **فهم** در لغت خوانده ام
که رویش پرست پیش دلش و ری لغت بردارند
لیکن آن بگز و مملکت **مردم** میکنند نه نکوی **مردم**

روی حسن تو رسمه ای سپر از نهال خشت سبز
 بجوای حفظ سبزه سپاهی میزند حرف مندر جمالی
 از دل نشو سبک و موب که ز بخندان سرزده کرده است
 پیران دو و دو ~~سبز~~ درونش معنی جفاکند گرفتارند
 راه وی میدوید و از شکی میخفت و اهی میکنند از آن
 جفاکند چشم حمت هرگز نکند نزد دید با وی عهد
 سفر فتنه هوره هم خانه میستان او هم خواهد بود پرستان
 با درون یار نیست و با معقدان خبر بر گرفتاری طالب
 او هم خواهد بود و مرصبا او هم خواهد بود بی هیچ
 از آن نیست که دامن از و چینی و بی کار نیستی در پس
 چون این نصیحت نشنید بجز بد و گفت ~~قطعه~~ دروغی
 راست مرا بهره ز جانان بخورم غصه کرد و دروی
 حس تجمل بلند او کلبه شان حال است و نیست

کروه خاکنش خار برد طالب کل کل چند **کتاب**
خوب روی را کند اراد بقیه در پستان کشید و چون نطقه
م کرد در باره صوفیان آرمید **فصل** شد خوش قبله
خدا جوانی از خدا روی خود درو کردند **خود** پون
بر آن که گفتار چون نکس رشتن عکس کردند **کس**
اورا حاصه خود میجو است و خود را در نظر قبول او
می آید اما عاقبت درین کنش در میان آن
حلاف افتاد و ز راه است **فصل** منت حقیقتان
کوفتن بر یکدیگر چون دم عن از یکی معنون میجو و
بزند **طایفان** کعبه را چون شوق از دنیای کام
جای آنذ الوار بر یکدیگر بهلوززند **بهر** خالفه او
نزد آن نمک کلاهی است و در آن دعوی بر خود دم
کوهی آن سپهر اطلبید و زبان لهجیت کسنوبه ای

46
فرزند ارجمند و جوان و پسند با کس چون شیر و کر
میامیزد و بالینان تقوی مک و پانز تا کس در میا و پر
توانید خدا نامی در نع باشد که با هر بی سرو پای چهره
کن **علاوه** بر نقطه عنان بحکام بخاریده **در حلو**
خاص و عام را باریده **در خ** ز تو موایت **است**
زده **در** موایت صقیق از نفا **در** چون آن
شیر بر این صفت نشند بروی تلخ آمد و روی
ترش کرده بر جور و بیبانه از خالقه بدون رفت و چند
روز باید بپزد و در میان **از** شرم مقدار او بخان آمدند
و از ام همانجا او بغیان با کس مزه گوهر عجز و نظار
می بخشد و پان اعتذر و زبان افتاد **کفشد** **در**
باز که بر تو چکس حکمی نداده **است** **با** هر که خواهی می

از هر که خواهی بگذر **فصل** هر چند زب عقل در خضم سنی
باز آ که دل شکسته را تسکینی این که بلا و محبت
مانندی **باب** لطیف و بکوان بنی **ان** جوان عهد تدر
در میان استماع نمود و در شیوه مند خودی که شست
و بصحبت آن تنها مایه کان به جو و زبان و دیگران
بر جور باز گشت **فصل** بعد از چهار چیز جهان چهار
چیز **خوشتر** بود در رحمت رحمت پس از عذاب
و صلی پس از زبان و وفای پس از خلاف **صلی**
پس از نزاع و رضای پس از عتاب **موضع ششم**
در وزیدن نسایم لطافت و در وایح مطایب
که **چنین** بهار را بچندانند و شکوفه دلها را بشکافند
مرو نیست از حضرت سالت **صدع** که در مرده
است مومن مزاج کن و شیر سخن بشد و منافق
الشیاد

ترش و کوه برابر و امیر امونین علی کرم الله وجهه
 گفت که هیچ پاک نیست اگر کسی چند آن مزاج کند
 که از حد بخوی و دایره ترش روی بیرون آید
حکایت رسول صلعم از عجزه را گفت که عجزی بر
 در نیاید آن عجزه بگریه درآمد و فرمود که خدا متعالی
 ایشان را جوان گرداند و خوروی تر از آنچه بوده اند
 بر آن گرداند **سپس** بر دو نفر از بزرگان گفت
 از انصاری که بشوم خود پرس که در چشم وی
 سفیدی واقعست آن زن را عیب و عجز
 تمام پیش شوهر خود رفت و شوهر وی بسبب عذاب
 بر سبب آنچه حضرت فرمودند باز گفت آن **گفت**
 هست گفته اند در چشم من سفیدی هست
 و سیاهی هم هست اما نه **فقط** که منقح مزاج

کند عیب او **مکن**؛ شغلی است ان بقاعده عطف
و دین مناج **؛** دل امینه است کلفت او **نیک**
امینه **؛** ان زنگ را چه صقیلا مکان نجر **فران**
روزی اصمعی بر ما دیده نارون حاضر بود ذکر با بوده
کردند اصمعی گفت بسیاری از اعرابی باشند که
با بوده رانندیده باشند و نام او هم شنیده نارون
گفت بدین دعوی که کردی گواهی بکنان و کرده
و بر عفت اتفاقاً روزی نارون **نیک** **رستم**
و اصمعی با وی بود و دیدند که اعرابی بحالی از ما بود
میرسد نارون با اصمعی گفت که ویرا پیش **نیک**
اصمعی پیش می رفت که امیر مومنین ترا منجو اند
اجابت کرد گفت مومنان را امیر میباشد
اصمعی گفت آری اعرابی گفت من با وی ایمان

دارم را صغیر و بر او شنام داد که یا این از زانیت اعراب
 در غضب شد و گریبان صغیر را گرفت و هرگز نمیکنید
 و شنام مبداء مارون میخندید و بعد از آن میش مارون
 آمد و گفت ای امیر مومنین چنانکه این مردگان می بود
 داد من از وی سبانی که مرا شنام داده است مارون گفت
 دو درم بوی بد به اعرابی گفت سبحان الله مراد
 داده است مراد دو درم دیگر بوی بسیار داد و مارون گفت
 ای حکم ما چیست اعراب را روی صغیر کرد و گفت
 یا این از زانیتین روان باش و حکم امیر مومنین چه درم
 بدید مارون از خنده پیش افتاد و بر لبه بر دند چو
 بوق مارون آمد آن عظم و شوکت بدید و میش مارون
 راست کرد در چشم وی بر سر نمودن شد و گفت
 السلام علیک یا الله مارون گفت خاموش باش چه

میگوی گفت سلام علیک یا بنی‌الد کفند و
چه میگوی وی امیر اهورنشین است گفت سلام علیک
یا امیر اهورنشین بارون گفت السلام علیک و برادر او
را صحر گفت امید میدارم که وی نداند که با او چه
بارون گفت اگر چنین باشد ترا یک بدبزه زبیر
پس اعرابا دست دراز کرد و با او ده را خوردن
گرفت بوجهی که آن میماند که هرگز نخورده بارون
از وی پرسید که این چه چیز است که معجزی گفت
آن خدای که ترا جلا مگر کرده است که من نمیدانم
که این چه چیز است اما خداوند در روان میگوید و طلاق
و محل در مان نخل نزدیک ما هست که آن هم
که همان است صحر گفت ای امیر اهورنشین اکنون دوباره
ترتیب شدند زیرا که وی هم جیانی که با او بوده

بر همه تا کی پیرزه روی سویی این وان کنی **تا** هر لحظه
 سجده تونه از هر طاعت **رست** **تا** بارگرا ان بنی خود بر
 زمین نهی **کجا** **ن** ظنی را دید که موی بسیار بروی می
 دید بود گفت این مویهارا این بیش از آنکه زود
 برآورد **فطو** خواجهر روزگرمو چینه **تا** از رخ خود
 نه موی برگیرد **تا** چند روزی جو بگذرد روی **تا** پیش از
 موی حکم سر کرد **کجا** **ب** معاویه و عقیل نام شنیده
 بودند معاویه گفت ای اهل شام به شنیده اید قول
 الله تعالی **کجا** **که** میگوید **تبت** یا ای اهل **کجا**
 گفتند آری ابو لب **عم** عقیلست عقیل گفت ای
 اهل شام به شنیده اید قول الله تعالی **کجا** **که** میگوید
 و او از آن حالته احطب گفتند آری حالته احطب **عم**
 معاویه است **فطو** چون نیست در تو منقضی **عیب**

دیگری: **آردن** آن نه فاعده مرد یا بیست **او**
خامش است از تو و از عیب تو چرا **کو** یا کنی
خود آن را که خامش است **کفایت** علوی یا شخصی
از نامی خصومت گفت مرا چون دشمن میدری حال آنکه
تو ناموری که بهر نماز بر من صلوة فرستی که اللهم صل علی
محمد و علی آل محمد گفت من الطیبین الطاهرین ثم مکرم
و تو از آن ببردنی **فضله** ای که آل نبی می شمری
همست گوشت بر آن باکی در صفات چونکه
دم از طبیات مبرکی و طیبین **کو** صفت طیبین
یا سمت طبیات **کفایت** مدعی خود را بقیه عثمان
از کسبه بود و بدعوی آن نسب عالی بر جا
ست در دعوی او عثمان نه از صدق فروغ **فروغ** همش
ز کیوان کوان در **روغ** بر صاحبی درآمد از جای

و برسد پیش اند و خود در صف نعال نسبت هر چه
 نسبت زیاده عطا کرد و در وقت و نحو و جنس ادب
 مناسبت بجای آورد و گفتند با این شخص زراعی بنام
 نسبت وی از این نسبت دور است و دعوی در این
 کذب و زور نه بدش را از این خانانک بویست و نه
 مادرش را درین خانواده **وی فطحه** مادرش نشکر
 و خانه کدشت **بدش** و یکت و دو کت **تشن**
 آن یکی از قنیده از **رال** وین دو کوز طویده او **باش**
للم دل گفت آنچه با کردم نه لایق صادقان
 این خانواده **سنت** بلاک لایق فرا خود عیان از راه
 افتاده **فطحه** هر کس از خانانک نبوت نصیب
 یافت **تعظیم** او و وظیفه هر یکی نصیب نیست **تشن**

هست او غیب در راه محبتش بر مال و ملک و جاه
ببازی غیب نیست **که** خلیفه با اعرای
با دیده طعام می خورد و در آن اثنای طریقتش بر نعمه و بی افاه
موی چشم می در آمد گفت ای اعرای ان موی را از
نعمه دور کن اعرای گفت بر ما دیده کسی که چندان در نعمه
خورنده نگیرد که موی را ببند طعام تو مان خور و دوست
بازگشت بد و سوگند خورد که دیگر بر ما دیده وی طعام
نظر جو میزبان نهد خندان مکرمت ان نیز که ملاحظه
بهمان کنار کنند تا نه آنکه بر سر خندان نعمه تقوا و ارا
چیز بر چشم به بند بدل شمار کنند **که** جمع نشسته بودند
و سخن کمال و نقصان رجال در پوسته یکی از دل میان
گفت هر که هر دو چشم بیند از در دینم مرد است

و هر که در خانه عروس میاندار و بنیم مرد را هر که وقت
 بر حسب در میاندار و بنیم مرد است نام بنای در مجلس حاضر بود
 که در شش و شش و شش است با نیک روی زردی
 عزیز عجب مقدمه برداشتی و مو از دایره مردی چنان بر وزن
 انداختی که هنوز بنیم مرد و بسیار تا نام هیچ مردی بر شش
قطعه چنان ز پایه مردی قضا خواهد بر وزن **بشش** و شش
 و خام پیشی و مردی که که بر از قبضت رسد مرد **بشش**
 قدم بر وزن نه نهد از حد و نام مردی **بشش** به تنگ بر وزن
 رشید در ایدگی از روز کفشت یثارت یاد مرد
 ای هلول که امیر هونیش تر از بر سر قوه و خنایر بر مرد
 و امیر کرد و امیر هلول کفشت کوشش من در از وزن
 من بجای آرز که ز جمله رعایای منی **قطعه** بشهری کاو
 خرم دهبی مزده **بشش** یعنی که بود حاصل شهر یاز نوی **بشش**

شمارت کردیم ز خاک و خاکی سخت کس که در
آید درین شمار تویی **کجاست** تو که در عهد بی اطمینان
بمرد وزیر آن پسر را طلب کرد و پرسید که پدر تو
چه گذشته است گفت از مال و منال خشن خشن و از
و از نانی وزیر کبر را بد الله سبحانه و این فقیر را وزیر
بخندید فرمود که میراست می را بد و نیم کردن نمی را برای
باده بردند و می را برای می کردند **فقط** ظلم
وزیر نشاندند خیر حق یا د شاه مال بنیم عدل
داند اگر بد تمام **فضل** داند اگر کند بد و نیم **کجاست**
ترکی را گفت عارت او و دوست او و دوستی او
فرد گفت آنکه او و دوستی او است با من و هر چه بایم
برایم و قول با فرعون در ترش در ایم **فقط** این سستی
که ترکی وصف خنثی نمودند **گفت** با و عطا که عجا

غارت و تاراج هست **کفت** کی کفایت باشد
 زد و زنج ان **بشفت** کاندرو کوته بودار عارت
 تاراج است **کفت** کدای بردر ای بجزی بود
 که خدای خانه از درین اوز رود که معذودار که خلیان
 انجا سیند کد کفت پاره نان میخوام نه مباشرت با
 خانکیان **قطعه** حمل کد ابرد در انت رسد
 هر چه داری بده همانه کن **تا** تا میاید بخاطرش خبری
 پیش او ذکر اید خانه کن **قطعه** کس در حرم سفته
 ان پاک سیر **چون** مان نبود نهفته از چشم
 از خانه او توقع نان بتر است **کمر** خانکیان توقع خبر
دگر معنی اسپر باشد و مشرف بیوت
 کشت کفت عقال میاوردید تا اور بشوید کفند هنوز
 نموده است کفت باکی نیست ان زمانکه از عساک

شود خواهد **د خطه** هر که در کار خویش پیش آرد
 نماید بکم طبع **شتاب** بخورد روزی نارسیده
بشتاب میکند موزه نارسیده **بآب**
پس معلمی را گفتند چه بلا جمعی گفت اگر حق نمودی
 ولد از نا بودی **خطه** عیب مادر بود از فرزند
 خلق و خویش نه بوفی **بدرست** کوشش است که
 در از است کور است **کش** نه است
 بدر بلکه **سخت** از معلمی پرسیدند که تو
 بزرگتری یا برادر تو گفت من بزرگترم اما چون
 یکدیگر بگذرد با من برابر خواهد **خطه** **سخت**
 حاصلت چه **بستی** که روز کار فلان در چه چیز
 میکند **شماره** عمر آن میکنی **مندی** که در مقابل
 عمر تو نیز میکند **سخت** چهار برین **سخت** موت

بود مردی که از دالانش بوی نامحوش می آمد بر پایش
 نشسته بود تلقین شهادت میکرد و روی می نفس
 میزد هر چند مجازوی خود می یافت وی الحاح بیشتر
 میکرد و سترزدیکتر میزد و چون کار بر باز ننگ آمد
 گفت ای عزیز میگذری که من خوش و پاکیزه میرم
 یا بنحوی که حرکت مرا بهتر یا پاکیزه نسبت می آید
فقط در جهان علم و فضیلت نایابند گوش بر فضل
 نتوان کرد هر که بوی ریادندش نفس را قبول
 نتوان کرد **و سخن** مردی شخص سید و آغاز کله کرد
 که رو باشد که مرانی رسیده است حق من نیستی آن
 شخص حیران ماند و گفت از آنها که مسکوی خبر ندانم
 گفت بدرم ما در ترا خود ستکاری کرده بود اگر ویرا
 بسست من بر بود تو میبودم آن شخص گفت والله

که اس خوشی سب سبب آن مینماید که من از تو میراث
برم و تو از من میراث بری **قطعه** گمان خام طمع آن
بود که بر همه خلق **فرضه** سبب که بروی انمود
سبب **چو** خای طمع او به چکی **ترشد** فند **ترک** لی
در مضمین **مخمس** و **برنج** **سبب** کوز پستی را **فلسفه**
که خدا تعالی بنشیند ترا چون دیگران رسد گرداند
با اینکه بنشیند و یکوا ترا خود تو ز گرداند لطف آنکه
همه را چون من کوز گرداند تا بدان چشمی که در من
تکرار است اند من نیز بهمان چشم بر آن **نگرم** **قطعه**
خوش آنکه خصم بعضی که طعنه تو زند **معصوم** وی
تر **پیمان** عیب بسته **بنشین** و **زین** **شش** **لی**
عیب خوشتر آن باشد **که** **متر** **اند** **در** **عیب**
خود **دینی** **سبب** **متخف** **نار** **میگذارد** **بعد** **از** **نار** **آغاز**

دعا کرد و در دعای خود در آمدن در بهشت و خلاصی
 از کس و دوزخ و سوزن به زنی در قفای استاده
 بود او را ز او می شنود میگفت خداوند امر او را
 بنمود پس هر یک کرد آن چون آن شخص شنید گفت خدا
 مرا پرورش و پر ختم تا زبانه پیران به زن گفت خداوند
 مرا ایام روز از آنچه میطلبید نگاهدار آن شخص روی برگردان
 این عجب بازی حکمی است و ناپسندیده قسمی که در راه
 و آوردی با من انبار و در محنت و فرسودگی امین
 مناز **قطره** نه منصف باشند آن طالع گامی
 جو باید از خدا را باز کرد و فرود راه ناکامی بی
 کلام هم از کام زمین باز کرد **کعبه** زنی از
 شوهر خود شکایت میشد فاضی برد که مرا این خطه
 بگذارد نه در خلا و نه در ملا و نه در دست نام جانین

بنا بر

و نه در وقت خیز کردن و نه در وقتی که باز میگردم و
نه در وقتیکه روزه میدارم شوکت من ترا بهرین
مخوشنامه زن گفت اما لیاقتی هسته لبت
کن که در شمار فوری باین چند از نزدیکی کن تا من
بدانم و خود را در این راه بگیرم قاضی گفت ده بار
زن گفت طاقت ندارم گفت نه بار گفت
ندرم قاضی هم چنین میگفت تا پنج بار رسانید
زن گفت طاقت این نیز ندارم قاضی گفت
و ای بر تو بخواهی که این مسکین را بهره باشد
زن گفت راضی شدم مرد گفت ای قاضی برای
تکسی اقبیل خود کند زن گفت اینک قاضی
مسلمان اقبیل است قاضی گفت ای زانیه میخواهی
که از وی بگری و مراد دوی او زری تا آنکه آنچه

با تو میکنند با من کند بنشیند برو که لعنت خدا بر تو باد **قطر**
 در دیوهای عیس کفیل کسی بنمونه ترسم که با هزار عزیز
 شوی ذلیل **تین** در دهن بچرخد اید جو وقت کار **کار**
 هر با کد اینج که شور و جبهه را کفیل **کج** بهری کام
 جوانی رانده بود و از قوت کار ایند باز مانده کسریه
 صاحب جمال خرید یوقت فرقتش در کنار کشید هر چند
 بر عریص بود اما آلتش ساعت نیمه میبود **کج**
 گفت لطفی نمایی و دست عمای بر کنای و بانگ
 مالش این حفنه را بر خیزان و این مرده را بر انگیران
قطر جو خشته الت من سخن مست است **بمش**
 یاری کن ای نگوزن **نما** می تا سر رسته بانگشت **نم**
 نیارد رفت در سوراخ نگوزن **کج** هر چند
 جنبانید محای خرید هر چند مالش داد کاری نمک و
 شنیدم که این ایات مشکفت و لیکن ارزان به

می هفت **فطو** نمیرل نارسیده آلت پسران
لاشرا لاغری بید **ا** بزور دست چون خیرانی از جای
جو داری دست ازود یک بید **ک** خواهد بر
جو می ده درم دعوی کرد قاضی پرسید که گواه داری
گفت سوگند شده قاضی گفت سوگند اور
را عیناری نسبت **ب** هر لحظه خور دهنار سوگند
زانگونه که در یادیه احوالی وقوع **ا** جو می گفت ای
قاضی مسلمانان در مسجد ما امامی است برهنه کار و را
کفزار و نیک کردار و پر از طلب و بجای من سوگنده
تا خاطر این مرد قرار گیرد **ک** احوالی شنیدی کم کرد
سوگند خور د که چون میاید میگردم بفروشد خوشتر
یافت از سوگند خورده پان صد کره در کردل شتر
او نخت بانک زد که میگردم میگردم و در
لصد درم امامی بید یکم فروشم صحیفه بانجا رسیده

گفت چهار زبان بودی این شتر اگر این قلاد و در گردن
 نداشتی **قطعه** بیم کردی شتر بخندت عطاستان
 که این ز عادت اهل کم برودن باشد قلاده که بر
 بگردش مبد **دا** هر دو بار ز بار شتر فرون باشد **س**
 احوالی شتری کم کرد با بانک زد که هر که بمن این شتر
 ارد و او را دو شتر دوستان با وی گفتند همت
 اس چه کار است که سرباری او به از خود است گفت **ب**
 لذت نیست و خلوت او چندان بخشیده ای بعد وید
قطعه کم شده که چه جویند مگوی که عنان از پیش
 تافته **ب** همت و قاعده خورده نسائست
 یافتن از تافته **ب** **س** طبعی گفتند هر گاه بگورم
 رفتی رد او را بر کشید سبب از سوال کردند گفت
 از فردگان اس کورستان منم بیدارم که بر هر که میکندم
 فرست من خورده است و در هر که منیکرم از سر **س** ده

فطو ای را تیو در علاج بیمار علیل بر بدن مرکب فطو
تو و لیله و کشور مامونت خان سندن برداشته
ز اردن عزرا ایله ای صفت طب شکسته
بازار از تو: هر چند بود برنج بهما از تو: المنته لعد که
عجب خشنودند: غسال و کفن فروش و حصار از تو
سکی از حکما گفته است که طبیب ناقص و باست عامه
فطو ای که هستی ز طب ناقص خویش عامه خلق
بجای و یا: چه غیب گشتند نفیبت: هست
نفرینود عای و با **سب** روزی در فصل بهاران
با جمعی از دوستان یهودی گشت و تمام می خواود
بدون رقم چین در موضع خرم منزل ساختم و سوره
اندر خیم شکی آن را دید و خود را زود انجا رسانید
یکی از حاضران باره سنگ برداشت و چنانکه نان شب
سک اندازند آن را پیش روی اندر سک آن

گفتند

بوی کرد و بی توقف بارگشتند هر چند او زردادند
 گفتند که در اصحاب از آن منبعی مانند یکی از آن
 میان گفت میدانند که این سنگ چه گفت گفت
 این بدجان از کرم خنک و بخل سنگ میخورند از جوان
 این نشان چه توقع توان داشت و از سفره ایشان چه
 متع توان گرفت **فطو** خواج چون افکند جوان
 و دور **حظ** بهره برد از بجای در یک **حظ** منگین
 که از نزدیک **جوب** بهره چاره مک از دور
 سنگ **سیر** کفندی خواهی که بد تو میرد
 میراث کسیر می گفتنی اما میخواهم که او را بکشند
 تا هم میراث یابم و هم دیت **فطو** فرزند که خواهد
 زنی ما بر سر **خواهد** که مانند پدر ما **مانند**

خوش نسبت بک بزرگوارین میراث خواهد
باشندش که دست هم رسانند **مطالع** که بزرگ
صاحب جمال میگردد صحیح در عقب و بی نباید
کنیز که با وی گفت آنچه خواهد چنان با من میکند خواهی
گفت آری گفت پس نشین اینک خواهی
از عقب مرسد تا با تو آن کند که با من میکند **مطالع**
مطالع گوئی را بداند ز سفر هر که گردش بدرخانه
گذر گفت ای خواجه بدیدیم وزرم فرزدگانی
ز قدم بدرم زیر کی گفت بدو گای فرزند
مقدم او همه نسبت بسند تا ورت را
ز سفر آمده شوی فرزدگانی ز گس ما در جوی **مطالع**
شخص بر جوی بینی خواند که قافیه در یک مصراع

اللوم حشوانا به **هنا** ولست ان خطا **في** مدح **بخالد**
 باديا لالبسيان اجري في بيانه **رامعي** از رسته
 بيرون سراي مديم **هنا** و مدح خداوند سراي مجيد **هنا**
 آوده شعرا شاعر **هنا** از لوت و شد **هنا** چو دي
 نگر بشيدم **هنا** چون اين دوست **بخالد** رسيد ده هزارم
 بوي و شتاد و ميغام داد که اين درهما معنی را که از اطن
 خود نموده و ظاهر خود را بان آوده نشوي **مطلوبه** عجب مدله
 ز مدوح اگر کند حسان **هنا** بجای مدح خود که چه نیک و بد
 گوید **هنا** ز بحر خود کند رشحه **هنا** و فلان که بدان **هنا** از لوح خاطر
 خود دم فرو شويد **مطلبه** شاعری بر فاضلا
 شعر خواند چون با تمام رسانید گفت این **هنا** خطای
 گفته ام فرمود که **هنا** و الله در **هنا** که ازین بوی آن **هنا** **رامعي**

سخنوزنگو گو که شعرا و از بحر در پانصفا آید است
زند صاحب ذوق را در شام **ن**سیمی که آن از لیبی آید
مطالع شاعر عربی پیش طیبی رفت گفت چیزی در دل
من کرده است و وقت **م**خوش میدارد و بار **م**خا
فردگی همه اعضای من میرسد و من بر اندام من نمی خیزد
طیبی **م**دیظر بود گفت بتا زکی هیچ شعری **م**نقند
که هنوز بر کس نخوانده باشی گفت آری گفت بخوان
بخواند ما برویکر گفت بخوان بخواند تا سست شود خواهد گفت
برخیز که این شعر بود که در دل تو کرده شده بود و خوشی
ان به بیرون سیرت میکرد چون از دل خود بیرون
دادی **م**ضلاص یافتی **م**طوع چه شعر است این که
چون منش زدانا **م**بپرستی بر زبانش هرزه آید **م**

موی

دکتر

و در پیشترت به **پهلوانی** است محرق رو در تیره
 آید **مطابق** و اعطی بر بالای منبر شعری را از هر چه گویند
 بجزه تر خواند و ترویج آن را گفت و الله که این را
 در انامی نماز گفته ایم شنیدم که یکی از آن مجلسیان
 سیکفت شعری که در نماز شده چنین بجزه است
 نماز پر که در و این شعر گفته شده **چون باشد** **و طبع**
 کفنی که دوش گفته ام اندر نماز شب **شعری که**
 قدر حمد شاعر از و شکست **ان شعر اگر منفذ**
 سفلی آمدی برون **ان زمان یافتی نماز تو همچون وضو**
 شکست **مطابق** شاعری خواند بر فضل غزلی **ان**
 کین بخیزد الف بود و صوف **ان کفنی است**
 صفی به از آن **ان که کفی خدش و امام حرف** **مطابق**
 دی همی خواندی بدعوی **مطبعی** **ان کین نه مطلع بلکه**

کوه است ^{همگی} که سزد و یک بجز تنها خواندنش ^{از} آنکه
پرمهران محرمی دیگر است ^{مطالع} که نیاری خواند و نتوانی
نوشتن باز وزن ^{از} آوده طبیعت بر وزن باشد که در
نظم آوری ^{از} این دو خصلت کی توان در شاعری
عیب تو کرد ^{از} چون نیاید زان خلل در منصف معمری
روضه ^{مهم} در دوستان مرغان قافیه ^{بیشتر} است
آخوری و طوطیان غزل برای شکرستان نظم گفته می
شود در ^{قدما} و حکما کلامی است مولف از مقدمت
مجید یعنی ارشان او آن باشد که در خیال ^{با} اندازد
معانی را که موجب اقبال باشد بر خیزی یا اعراض از خیزی
خواهد ^{می} یعنی صادق باشد خواهی خواهی ^{با} مع اعتقاد
صدق او داشته باشد خواهی ^{با} حیاتی که کوی ^{بزرگ} علی است
مذاب یا یا تو نیست سیال یا عسل خیزی است تلخ

باشورقی کرده زین بود و حکما می متناخرین بان وزن و قافیه
را اعتبار کرده اند فاما در عرف جمیع خبر وزن و قافیه در آن
معتبر نیست پس شعر کلامی پسند نمودن و مقفی و تجنیل
و عدم تجنیل و صدق و عدم صدق را در آن اعتبار نه
و لکن در اشعار اعظم شانه و ما ارفع مکانه و سیت
شعری آیت فضیله اجل من الشعراء می سخن آخر من
بدا **السحر** **لطم** هیچ بدو سخن موزون نیست **۴۴** سر نواب
ز خطن سرون نیست **۴۵** هراز و صعب استی منقل **۴۶**
خاصه و قیاسی بودن دل **۴۷** کند از وزن بی خلوت **۴۸**
و دواز قافیه و اما نش طراز **۴۹** پانچمال لغوب آراید **۵۰**
برجین خال و خیال او آید **۵۱** زخ ز تشبیه **۵۲** **۵۳**
ببر و عقل صدق فاده ز راه **۵۴** موی تجنیس **۵۵** هم بکاف **۵۶**

حالی از فرق دو کسب یافته **۴** لب ز تزیین کهر زیر کند **۴**
جعد مشکین کهر او زیر کند **۴** چشم از ابرهام کند جنبه **۴**
زن **۴** آفتنه در آغوش و همس فکن **۴** بر سر چهره بند
زلف مجاز **۴** شود از پرده حقیقت پرداز
و آنکه حضرت حق سبحانه تعالی کلام معجز از قرآن را
بمانعی و ما هو بقولش عاز ایشان نهمت شعر مطهر
ساخته و علم بلاغت موردش از حریفین پس
بل هوش عرب و ج تقدس و ما علمناه الشعر و ما بینعی له
افراخته نه اثبات امینعی است که شعری جز در آن
اوری ند موم است و نشاء بسبب ایراد کلام معلوم
معنیست و معلوم بلکه تا بران است که قاصر از نظم
قرآن را مستند بسبب شعر ندارند و معاندان منصف

معدی
معدی
معدی

61

معدی آن را از زجوه شعرا شمارند و این واضح ترین دلیل
بیعت مقام شعرو شعرا و علو منزلت سحر افونیان شعرو
اراد **وطوه** پایه شعراست که چون زیمی **تغی لغت** هم می
کردند **بهر تصحیح نسبت قرآن** بهمت او **بشعر**
کردند **شعور جذبات** است چون غزل و قصیده
و مستوی و قطعه و رباعی شعرا در مهارت آنها
مناوالت بعضی متفطن اند که **جسمیت تمام شعر**
گفته اند و بعضی از آن قبیل اند که **میل ایشان به بعضی**
از این اقسام بیشتر بوده چون متقدمان که اتهام بعضی
ایشان بفضاید بوده است در مدایح و مواعظ و غیر آن
و اتهام بعضی بسوی بخل است متاخران که **میل ایشان**
اکثر بر این غزل واقع شده است و **عدو این طایفه**

از حرم سرور است و ذکر تفصیل این از قاعده احاطه
متجاوز لاجرم بزرگ چندی از شایسته این اقتضا کرده
میشود استاد رودکی ره وی از ماورالنهر است
و از ماوراینا نیز آمده است اما چنان زیرک و تنگ فہم بود
که در پیش سلسلگی قرآن است تمام حفظ کرد و قرائت تمام
و شعر گفت و لولوا بسطه حسودت در مطاہی
و عود بیاموخت و در آن ماہر شد و غیرین احمد
سامانی او را تربیت کرد و گویند او را دوستی علام
بود و چهار صد شتر در زیر بار و رخت او داشت
و بعد از آن هیچ شاعر را این تکنت نبود و شاعر او
لوالعہد و علی الراوی صد و قفس را بدست و شرح
یمینی بدو است که شاعر وی هزار هزار و سیصد است

بوده و از سخنان و نصیحت ابن و صفت شراب 62
و طعم آن عقیقی می که هر که بدید **از عقیق** که رخته
شناخت **هر دو یک** جوهرند بیک **بطع** **طعم**
این پیغیر و آن در کدرخت **طعم** تا بسوده و دود
بر کین کرد تا چسبیده تبارک اندر شناخت **طعم**
در لغت زمانه نندی از ادوار **از زمانه** را
چونکو نیکو بی همه بندست **از زور نیک** آن گفت
نعم مخور زنها **ب کسب** که زور و زور و مست **سست**
در بعضی تو ذریع جهان **مسطور** است که نصیر بن احمد مانی
از بخارا بر شوهاجان نزول فرمودند **کنند** و می بخارا
نهاد می شد ارکان دولت **اخا** و **نجل** و **مستور**
و با این تقبیل او می کشید از و کی **جبری** **جبری** **سیار**
نقل کردند تا بیتی **چند** **مشوق** و **مغرب** و می بخارا **بگوید**

و در محل مناسب بر اینک عود بهمان ترمم کند در جوی
که یادش هجویی کرده بود این ایماست را بر اینک
عود ساز کرده بخواند **ه** با وجوی مویان اید
همی **۴۴** از دبار مهربان اید همی **۴۴** از تک امود در شهنای
او **۴۴** از پیر با چون پرنیان اید همی **۴۴** اب صحون و کوه
او **۴۴** خاک مار لانا میان اید همی **۴۴** ای بخار استند
کافش و دیر ز می **۴۴** شاه زردت همان اید همی **۴۴**
شاه ماه است و بخار آسمان **۴۴** ماه سوی آسمان اید
همی **۴۴** شاه سسرو و بخار بوستان **۴۴** سر و سوی بوستان
اید همی **۴۴** این سخن جهان و نفس او تا شیر کرده **۴۴** شفق
خاص و کفش سوز شد و یکمزل برفت و در بعضی
توزیح این حکایت را سلطان سجز و امیر معزی نسبت
کرده اند و الله اعلم **و** و قدتی رحمه الله از شعری

۸۳ ما تقدم است و در این دولت سامانیان بوده است
و ایندای هانامه او کرده است و مبت هزار بیت کما پیش
گفته و فردوسی آن را با تمام رسانیده و از جمله سخنان
و بسیت این دولت **س** یاری کردیم از همه عالم
پری نژاد **!!** زان شد ز پیش چشم من چون بر پی **!!**
شکر رفت و کتبش **شکر رفت** **!!** یارب مباد
کس که دهد دل بشکر **قطعه** عزرا را ماندن دایم خود **!!**
جواب ای شهر بسیار **!!** من انجام دیر ماندم خود **!!**
عقوبت گیرد از آرام بسیار **!!** شماره حمت رسد وی
تبر از نقد است و در ایام دولت سامانیان بوده است
طبع خوش و شعر دلکش داشته و از جمله سخنان و بیانی
این دولت **س** جهان ز رف اگر چند گاه سهی **!!**

ز مرد آمد و بدرفت جای نوده **سیم** بکار خانه کنیم
بوقت بهار **میخ** کرده **میان** خوشش **تسیم**
و این **وطور** دیگر **قطر** عه منو **بانگه** جهانست **غریز**
کرد **ای** بس **غریز** را که جهان کرد **زود** **حوز** **مار** است
این جهان و جهانجوی **مار** **کیر** از **مار** **کیر** **مار** **آرد** **کمی** **دما**
در **مقا** **تینج** **الوسعید** **الواجیر** است که **روری** **قوان** **دیش**
البتان این **میت** **حواند** **س** **کندر** **غزل** **خوش** **نهان**
خواهم **کنست** **تا** **بوس** **زرم** **ربیب** **تو** **چوش** **خوالی**
شع **را** **خوش** **شد** **پرسید** **که** **این** **شع** **کسبت**
گفتند از آن **عماره** **در** **مود** **در** **خبر** **ید** **تا** **زیارت** **وی** **دوم**
و با **جمعی** **میدان** **زیارت** **وی** **رفتند** **عنصری** **جمعه**
مقدم **شع** **ای** **عصر** **خود** **بوده** **و** **یرا** **میں** **الدوله** **محمد** **سکستین** **مط**

قول ما

قبول شایسته نمود و از سخنان بسیت این دو
 بیت در مدح وی **سه** توان شنای که اندر
 شرف و در غیب **جهود و کبر و ترس مسلمان**
 همی گویند در تیغ و تهلیل **الهی عا** محمود کردن
 و این رباعی نیز **رباعی** بگرفت ز عرف تو زنگ از
 دل تو **تو** نزد و وفا و مهر زنگ از دل تو تا کم
 شود کبر بلیک از دل **لوا** موم از دل من بر بند
 و سنگ از دل تو **و** گویند او را مستویا بسیار
 بوده است **موشخ** بیخ سلطان مذکور و از احمد
 موسوم است **بوامن** و عذرا اما از انماعین و از تنبش
شجر احمد سدومی از مروت و از عهد ما و جهان
 بین الدوله است و در تنبش فح وی مهندوستان
 را قصیده دارد که مطلعش این است **ه** نمانده

خسروان سفر سوختا کرده کرده ز خویش را علم
معجزت کرد در **غیب نامه** که او آن ز بر جدرنگ و
مشکین بوی طعمش طعم شهید **از رنگ و جادو**
و کوی و بوی عود خام **چونکه بیری بشود هر**
از این ده ماه نو **اور نه بیری باشد آن در دست**
خود ماه تمام **فسرخی** رحمة الله وی نیز در زمان
همین دوره محمود سبکتگین بوده است و از فوائد
انعامات وی مال خیریه است آورده و عتبت
تمامی سهم شده کرده چون نیز در یک آن حطه
قطع الطریق آنچه در شش برده اند بهر قدر دیده
خود در نظاره نگرده و روزی چند آنجا بوده این
قطعه را گفته و باز گفته است **همه تویم** و
سرسردیدم **نظاره کردم در باغ و رانج و وادی**

و دینت ^{۴۴} چو بود ^{۴۴} و حجب من از درم خالی ^{۴۴} ولم
بصحن امل و شش غرق تو نوشت ^{۴۴} بسی ز راهل نهر بار با بهر
شهری شنیده بودم کوز یک است ^{۴۴} و حجت منت
هر ار کوز دیدم هر حجت من ^{۴۴} ولی چه سود که نشنیده
باز خوانم ^{۴۴} چه دیده نعمت بند کلف درم نبود ^{۴۴}
سر بریده بین در میان از بن طشت **فرموده رقد الله**
وی از طو سست و فضل و کمال وی ظاهر کسی را که چو آن
نظم بود چه حاشا بدج و توفیق وی بر دیگران میگویند
که وی بد هفت مشغول بود و روی تعدی است بعضی
نظم روی غیرتین کرد که **سلطان محمود** بود چون آنجا
رسید بیگستان آن میگذشت و دید که **کس** ^{۴۴} **سینه** ^{۴۴} اند
مبعثرت رشغال و از ندرت ^{۴۴} که از ملازمان
سلطان اند با خود گفت **میش** ^{۴۴} **ان** ^{۴۴} **روم** ^{۴۴} **واران** ^{۴۴}

کیفیت حال معلوم کنم چون نزد یک پسر سید زوی
متوجهش شدند گفتند محبت ما را منقصر خواهد است
بسیار از آنست که چون جایید بگویم ما شاعران باشاییم
و با غیر ایشان صحبت نمیداریم و در مصراع بگویم کتب
نداشته باشد پس گویم هر کس مصراع را بگوید
ماوی صحبت میداریم و گرنه ما را مغرور در این جوانان
رسید آنچه با خود مغرور کرده بودند با وی گفتند گفت
ان مرادها که گفتهاید بخوانید **غرض نعت** چون عارض تو
ماه باشد روشن **عجب کف** مانند گل نبود
گلشن **فرخی کف** و مانند همی گذرند از گلشن
محمد و محمد کف مانند سنان کی بود در جانشین
آن از آن متوجه شدند و از قصه کی بود پس
گفتند نمودند آن را منته و حالا باز گفت بعد از آن

بکلی سلطان

پهلوس سلطان اقامه و مقبول نظر وی شد و بگفت
 محبتش او دوسی ساجی و بدان فرودوسی مخلص
 کرد چون چند کاه را آمد نظم نشانیها منقول شد هزار
 گفت و پیش سلطان فرودوسی بی یافت هزار تار
 ز رخسار انعام که پس در مدسی سالها تمام
 حست و پس سلطان او را بدو رانجه پیشه واقع
 بود و در مقابله هر سیت یکدیگر با ندر سرخ بود
 حادان خوض کردند و لغت شد عویر چه قدر آن
 که ویر لیدین قدر عطا سر فرار کردند و هر چه
 هر اردرم نقره فرزدادند فرودوسی از آن برنجید و
 میکنند چون در آن وقت که آن درم تارا آوردند او
 در حمام بود جن از حمام بیرون آمد برفت هزار درم

بر صدام داد و بست هزار درم بفقاهی که فقاهی چند
آورده بود و بست هزار درم را کبک بن سلطان
که زرا آورده بودند و داد و سلطان را بجهاد مست
که پیش منت کرد و از انچه اس حدیث است
س آیات محمود کتورنای گراز من ترس
شیرس از خدای که سه سال بر دم پشهها میخ
که تاناه بخندم از تاج و کج اگر مادر شاه بانو
بدی **ا** مراریم زرتا زانو بدی **ا** اگر شاه شاه
بودی پدر **ا** سبر بر نهادی مراناج نذر **ا** جوانذر
تبارش بزرگ نمود **ا** نیارست نام بزرگان شود **ا**
درختی که تلخ است اورا سرت **ا** اگر برشانی
بناغ هفت **ا** درازجوی غلغش بهنگام آب **ا**

پسران کلبین بریزی و شهنشاه **۴۴** سر انجام کوه کجا آورد **۴۴**
 همان میوه تلخ بار آورد **۴۴** پس از آن محقق شدند
 هر چند او را طلب کردند نیافتند بعد از چند گانه حواصن
 بمندی که مرتبه وزارت شدت در شکار گاه چند
 بینی از شاهنامه بقومی که واقع شده بود بخواند سلطان
 را بسیار خوش آمد پرسید که این منو کس است گفت
 منو فردوسی سلطان از آن کرده خود پنهان شد و
 فرمان داد تا شصت هزار دینار زر سنج با جملها
 خاص نازد و فردوسی گفتند و بطوس بر بند اما طالع او
 مستعد نکرد چون آن عطیه را به یک دروازه
 طوس بردارند حیازه فردوسی را از دیگر دروازه
 بردارند از وی و زر یک دختر مانده بود و آن
 را روی عرض کردند همست و زربد و قبول نکرد گفت

مراجیران مال نعمت که کفایت معینینش من بیش
موجود است احتیاج بان ندارم کما شدگان از
بعادت و ریاضی در آن نواحی صرف کردند **د**
خوشی قدر شناسی که چون حمیده سهر **س** سهام
حادثه را کرد عاقبت قوسی **د** برفت شوکت
محمود در زمانه نماند **د** جز این فسانه که شناخت
قدر و روی **د** ناصر حسد و حکیم در ضاعه شعر
ماهر بود و در فنون حکمت کامل اما بسور و عنقاد
و میل بزندقه و الحاد متهم شده بود او را سقر نامه
ایست که در اکثر معوره سفر کرده بود و محاولی
که با فاضل نمود در اینجا نظم آورده و این آیات که
عین القضاة قدس سره در زبد الحقائق آورده
از جمله منظومات اوست **ه** همه جور من از

بوعاچانست **۴** که با دایم همباید کشیدن **۴** شکر نونایی
 را نیز تم نیست **۴** که بگویم که تو یوانی کشیدن **۴** خدایا
 این ملا و فتنه از دستت **۴** و لکن کسی از و خجسته **۴**
 همی از ندرگان از بلغار **۴** ز بهر برده مردم درین **۴**
 لب و دندان ان خوابان چون ماه **۴** بدین خوبی **۴**
 افریدن **۴** که از حق لب و دندان ایشان **۴**
 لب همی باید زیدن **۴** حکیم از زنی هر و حی **۴**
 در قواعد شعر و فضا هر لوده در توان علم و حکمت
 کامل مدوع او را عارضه حادث شد که توش
 میانست ساقط گشت اطبا از معالجه او عاقر
 اند از زنی کتاب الفیه و شلفیه را نظم او
 و تصویر کرد و علامی را از خواص با د شاه با کنه کی

عقد سبب و اینان را در حرم بادشاه میان
ایشان و شاه شبکه پیش حایل نمود منزل داد
و این کتاب را پیش ایشان نهاد و فرمود بان
صورت های مختلف که در آن کتاب تصور کرده
بود معانرت و ممانعت مشغول نباید بشاه
را فرمود که ارفقای شبکه بیفتد ایشان احوال
ایشان بداند که کند چون ایشان بداند مگر نشد
مخوارت غریزی محنت گرفت و آن ماده
که مانع قیام آلت بود منقطع گردانید و مثال
بینبر پایه منجمد از منجمد آلت بیرون آمد و معصوم
حاصل شد و از سخنان وی که این در صفت
شراب **س** قی یار عمل می گوید و مع آن
اندیشه از او شود دید که کستان **؛** اگر بگذرد بر بی
عمل

نسیب انداز

نسبت اندر شهاب و بی **۴۴** در چشم آدمی تواند شد نمان
 خوشبوی رعینبر و رنگین تر از عقیق **۴۵** نار و شن تر از ستاره
 و صافی تر از زوین **۴۶** ای میر معری سلجوقی رحمة الله وی در
 زمان مولدینا و اللدین سنجری ملک سلجوقی بود و از
 مداحان او و معری نسبت با او و آنچه او در **۴۷**
 وی از علون و لغت درجه ان میبندند **۴۸** هم عری
 میبندند **۴۹** گویند تن از حر و در **۵۰** است و آفتابها
 بافتند و قبولها دیدند که **۵۱** سبب میاوزه و بید و وی در عهد
 سپاس و عنصری است و در **۵۲** و محمد میان و معری در **۵۳**
 شجران و سبب است وی ان بود و زوری سلطان
 از درون حرگاه تیرقی است **۵۴** و او مردی بوده حرگاه **۵۵**
 بود که تهری خطاست **۵۶** و روی مدعیان و در **۵۷** حال **۵۸**

و از جمله سخنان و بی این حدیث است **ع** نایب این
ز شیب بر زمین پر چمن نهاد **۴** و از حشرت برودن
صوتگران چمن نهاد **۴** هر دو کی که سر کشی نهاد و ^{خط} بر
زیر زلف او کون سر بر خط من کشین نهاد **۴** بن غلام
ان خط منم که گوی مورچه **۴** پای مشک الود بر
کمال ترین نهاد **۴** و این حدیث از قصیده دیگر
بر رسول شغری نازی زبان گفته **مهاجر** ای زبان
منزل کن خرد در دیار نیام **۴** تا کی زمان زاری کم بر
و بر اطلال من **۴** ربع از حکم ز خون کم خاکت من کلکون
کنم **۴** اطلال همچون کنم از آب جسم خویش **۴** از رو
بار خردی ایوان همی نیم همتی **۴** و ز قد آن سر و همتی
همی نیم چمن **۴** جایکه بود آن درستان یاد و آن درستان **۴**

سند اکبر

مشدک است و اروپا به اتفاق هم کوفت و کس را وطن
 عبد الواسع حبیبی و فیاضی کامل و شاعری ما بر بوده و
 زبان تازی و فارسی سخن گفته و اتفاق است که هیچ کس از
 عهد جور قبیده بهر وی که مطلع است این **سینه**
 در او وجودش معروف است و جایک و دیگر بخوبی در همه
 عالم می شناسند این گوهر **خیاجه** میباشد بر نموده است
 و در مفتوح قبیده گفته **بیت** و در نوبت از تولد
 او در زکات **د** و شهرت است از نو جگر سوزن **سیر**
 ناکرده ام بلکه سیر است **نوکاه** ناکرده ام بهر کس
 تو نظر **ک** گاهی حلاله ام و ضامن گفته و می گاهی
 جز ستم ز فرقت گفته **سیر** او **سیر** صابری
 شاعری فصیح و فاضلی بسبب بوده است و در
 لطیفی کامل و ملاحتی نام حاصل است و افاصل تقدم

وی معروف اند حیاتی نوری و نیز بر خود زینج زدند
در قطع بغداد کمالات خود میکنند و در آخر آن میگویند
بسم این همه بگذار با شوهر و اندم چون شایستم
کرته همچون صابرم و از جمله سخنان و سینت این
حیبت وی روی تو چو خلد و لبتی چو
سلسبیل بر خلد و سلسبیل تو جان و دم سبیل نور
طاعت هلیت تو یاد دلم از آنکه ارادت است یا قن
خلد و سلسبیل نامدش طلعت تو کی در فروغ
خوشید ز وحشت تو کی بود جمیل یغدر حسن و مهر
حالی چشم من یغدا بر او چو دیده بود و مضر او چو
از یار رنج بجز نوقدم شده چو دال و ز زخم دست
عفتو خدم شده چو تپک و از جمله سخنان
این **دوات** ای بر لبت است

باز در

یا دولت گذرد نام کن **۴۴** جو خواهی که دوست کنی از
دو است **۴۴** الف را زبوند تا لام کن **۴۴** حکیم
رحمه حکیمی فاضل و فصیح کامل بوده و حسن شعر و لطف
نظم شمه است از علو حال او و خالی است از جمال او
سخنان او مشهور است و دیوان او مطهر و از نظر شعر
و بی تک قطعه که مشهور است بنصحت شعر او نمیشود
قطعه وی را عسکری گفت غزل میگوی **۴۴** کفم از مدح
و مجاد است بگفتند هم **۴۴** گفت چون کفم شناسان
حالت کز ای بود **۴۴** حالت رفت و یکبار نیاید
ز عدم **۴۴** غزل و مدح و مجاد از آن میگفتم که مراد
حسن و غضب بود بان شهوة ضم **۴۴** آن بی شب
بشمه و عشم و آید به آن **۴۴** که کند وصف
لب چون شکر و لطف **۴۴** و آن در روز همه روز

دراز محنت و رنج **۴۴** که گنج او ز چه چون سب کند
سبج درم **۴۴** و او آن سب دیگر چون کس خسته **۴۴**
که ز بونی تکفاید که از و باشند کم **۴۴** جو خدا این سب
سک رسنه خاتلم **۴۴** باز کرد از سر من بنده عاجز
بگرم **۴۴** غزل و مدح و محاکمه نایب نهان **۴۴** کس که
با نفس جفا کردم و با عقل **۴۴** تم **۴۴** نوری لا زدن
شبهه مودی نبود **۴۴** خورد می داد بر دانه بکهدار قدم **۴۴**
کوشه کبر و سر راه بخاتمه **۴۴** طلب **۴۴** که نه پس
دیر سر اید به تو این سیمه و دم **۴۴** گویند بک
غور سبندند که نوری ترا جاکه است او ملک
هر که نوشت و وزیر طلب کرد و نسبت بوی
لها نورد و تطف نمود اما مقصودش مقام بود
ملک هر که ان را بفرستد **۴۴** اما ان را بصر

نشیند و مکرری که از برای مطالبه نوری نوشته بود
 این **بشهادت** درج کرده بود **و** **مهر** می انداخته بقول بلاءها
 خدا در خدا من نطق و فیکت **ملا** **عزیز** کم و معلول
 استبامی **مقوی** مضحاک و **میل** **میک** **انوری** **ان**
بهر **در** **بنا** **و** **سینه** **از** **بکج** **و** **ملک** **هراة**
را **از** **ان** **مطالبه** **کنند** **آید** **دیگر** **با** **ملک** **غور**
طلب **کرد** **و** **ملک** **بهر** **از** **اد** **مقابلة** **وی** **بهر** **از** **کوفته**
و **عده** **کرد** **ملک** **بهر** **از** **کسی** **اموکل** **انوری** **کرد** **که** **بر**
ساخته **باید** **و** **غور** **باید** **که** **هر** **اد** **مقابلة** **تو** **هر**
کوفته **عید** **بهر** **انوری** **گفت** **ای** **آباد** **ه** **مردی** **که**
بهر **از** **کوفته** **می** **از** **ز** **در** **را** **ای** **ن** **مرا** **از** **د** **مرا** **بگذار**
تا **باقی** **عمر** **در** **ملک** **تو** **باشم** **و** **جوهر** **مرد** **دیگر** **بایم**
باشم **ملک** **بهر** **از** **اس** **مخ** **خوش** **اند** **داور**

تفاهت در شنید و طوطا و ه و لی از جمله شعرای
قدیم و نمودر است و شعر او در مقدم و بنوای آن
و کتاب حدائق السحر در صنایع شعر تصنیف است
در مخاطبه بعضی از وزیران یکویید **وطور** تو وزیر
و مدح کوی تو من است من بی عطا و ایسی
تو وزارت بمن گذار و مرا مدحی کوی تو عطا منی
و این دو راعی غیر زاده طبع است **را بر** چشم دارم
بمه بر از حکومت است با دیده مرا خوشست چون
دوست در تو از دیده و در تو فری کردن
مکنست یا او است بجای دیده یا دیده هم او
وطور بر یاد تو بی تو این جهان گذران بگذرستم ای
ما و تو را بر بجزان دست از غمتم و ششتم
بجزان عمل بی تو گذشت بگذرد بی دران عمیق

و در تنه ز ششهای او ز انهر است و گستا و ششهای او
 خود بوده و این جبرمیت که در مقع یکی از قصابه
 گفته لعاب بدیع و لطیف است - اگر موری
 سخن گوید و گرمی او ان کرد من ان مور شکویم من
 ان میوم که جان دارد تم جویا به مور است و چون
 دیده موران از چرخ عالیبه موی که چون موران مسا بلبله
 اگر با موری با موی ششبار و زمی شوم همه نام مور از من
 خیر با بدنه موی از من نشان دارد بخینم مورد در کخم
 ز بس زار و بس سستی اگر خواهد موی جسم اندر
 دارد من ان مورم که از زاری موی سببند
 من ان مورم که از سستی کم از موی توان دارد و شش شورا
 ردوی از تنف تحصیل بخارا امد و بر کرد و سوزگی
 عاقب شده و بشا کردی استا دوی است در ان مهارت

تمام حاصل کرد و نزل بر طبقه وی غالب بود ^۲ و این نسبت که در
 رعایت از آنها میگوید **قطعه** تاکی زکر و شش فلک اکتبه
 زنگ **در اکتبه خانه** و لغت ز نیم سنگ **در اکتبه سنگ** و این
 کارها و ما **بتمت** نیم فلک اکتبه
 زنگ **و جدمب** از قصه و کبریت هم در آن
 معنی **نهمیدی** که تو دانی هزار جنید ام **حرا نداند**
 ز آنگونه کس من دانم **باشکار** بدم و زنهان ز بد
 بنترم **خدای داد** من اشکار و جهنم **بیک صغیره**
 عارتهای شیطان بود **بصد کسره** کنون بنام شیطانم
 و در قصه تیر ازین اسلوب **مکوبد**
 چون تیر عزمه باز و کوشم اندازی **شانه** از دل مسکن
 من کس ای عازی **مخست** یا تو بدل بازی اندر

آمد و نام جو مل مانند که تن در دهم بجا نباری بوج بهج زخمی
 اید و ت بی نیش نسبت مرا العزّه بزین تا بوی
 بنواری **بیراز عالق داری** و من هزار و یکم **بمن نای**
 نازان **همه بر داری** **علا در مدح حمید الدین مسوی جوهر**
 که از فضایی دور اند **ت فصد کوه است** **موت**
 و مکتوبند که ان **مخترع** **خاطوب** **مطلعش**
زنده کانی مجلس مسوی دولت **جمالدین**
اچو پوشیده ماند که اگر درین الفاظ که از ان در مرصع
نالی جزوی می کند جهان رعایت کنند که بعضی ان
اچو از انی نفس معنی منقل باشد مناسب مقصود
خالی از لطف نیست **چاچو درین فصد** **دی**
و نسا و قطعه برین **بیکه دانی ز زمره فضلا کرده**

نظمی چهار از آن بدویم تا کند عاجز از جور **عجز**
نغم اندر جواب او کای مرد **خرد** خرد خدا و قاضی **حاج**
جن اصحاب متصف **نغمی** است بسیار **خوار**
بدعا **و درین بابی** ای شایسته **و بی عیب چون** **بقام**
دل آید **و ایم** شده **مجبوس** درین **مکده** مع **زور** **نیت**
بر اهل دل **کر ازادی** مع **بوس** است **برسم** **عبدیم** **از**
تو **طبع** **حاجاتی** **حقیقی** **شروانی** **جست** **وی** **دل**
سبب **یکال** که در **صاعقه** **شعر** **دشت** **حاج** **البحر**
لقب کرده اند از همه **شعر** در **سلوک** **سخن** **مبارک**
و در آن **شیوه** **عربی** **انبار** در **مواعظ** **و حکیم** **طریقه**
حکیم **شامی** **سپرده** **ست** **و در آن** **منفی** **کومی** **لقبت**
از **قرآن** **برده** **در** **قطره** **و در** **مفاجرت** **میگوید**

۷۵
سید محمد باقر مدنی **مهم** خوان معانی **است** ریزه خور
خوان من عظمی و زودکی **زند** جو نفس حکیم نام
من از تازگی **گشته** جو مال کریم حرص من از اندکی
ورسید و طوطا در مدح وی گفته **است**
ای سبهر قدر را خوشید و ماه **وی** سیر بر فضل را
دستور شاه **افضل** الدین بولفضل بحرف فضل
بیلوف دین قزای کهر گاه **وار** مقطعات وی است
این دو **یک** **بیس** کن از بودای خوبان و این
خافانیا **کز** سر سودا خرد را در سراید خیر کی **صورت**
خوبان **معنی** چون **ببینی** این **ست** **کز** برون **سور**
درون **سوتیر** کی **و** ویر **سولیت** تحفه **العراقین**
و این **جدیت** از **مفح** ان **ست** **ما** **نظر** **کان**
غنائک **زین** **حفه** **سیر** **و** **مهر** **خاک** **نگین**

حقه و مهره تا بجا نینداید سر کبیر عمر می بندد و این
که بر ساطع دوران مهره زمین است حقه کردان
خود بوالعجبان سحر کارند که قافه و کلاه قند آرنده
وقت است که وقت در سر آید سید علم
در آید وقت است که این چهار حال بنده محفه
مه و ال وقت است که مکیان رحم هم نعل
نیکنند و هم هم فخر خوجانی ره از افاضل
روزگار است میزان کمال و فضل و وقت خود می
کتاب و بس در این است و ان درین روزگار
موجودی است و این چند صفت از مواضع متعدد
ان کتاب است خوش است این نکته از
کبیری نشان که باشد جنگ بر نظر ره گران
مر آن طسنت ز رین نسبت در خود که دشمن خون

من بند

کل کند در آن و ز نامش در اوج بجز ما ز نبارد نشاید
 بد جز تخم بد بار تا باشد خوش سفر در تدرستی
 نکند تا چون بود در **کریج و سستی** کل و ز کس نکو
 باشد بد بین و لیکن تا باشد در حشیدن گناه بود
 بر مردم هفتن **سی** میگویند از ما بوده کفن **منال**
 باشد چون الش **اند** بطبع الش همیشه کشند اند اگر
 باز و میل و طبع شبیری **یکن** با الش سوزان دیری
ظفر فاریابی و می آرد **بهر جهان** آواز افاضل و در آن
 تمام دیوان او مطبوع مقبول است **لطافت و سلاست**
 سخن او سخن **هکس** نسبت دیوان او **شهور** است **شعاری**
 بر زبانها مکرر و در **و انا** بگویند **ترتیبها** یافت
شعری مجلس او این **رابعی** **سکفت** **رابعی** نسبت **نامه**
 کالی **سرتو** ای ورد **ما** که دعای **سرتو** **باد** **شمس** **تو**

بیام شمشیر تو گفت **بشیر** و لمن تا و فدای سر تو
بفرمود تا هر دو بار ز سر سرج در مجلس نثار آوردند
و بر این **رباعی** دیگر بگفت **رباعی** شاه
ز تو کار ملک و دین باسحق است **و** عهد تو
فتنه راز جان یک رموش است **و** در عهد تو رفی
دستی با هم **و** کردند **و** گفت که ابو بکر حق است
و از راه ایف سفاروی است این خدمت بر
رسوب مسوی **و** **س** معالی بر فرزند من گفت
که چو بد شود سر ای نهفت **و** ریشهای سفید را
ز کلاه **و** بختد ایزد بر ریشهای سیاه **و** بارش سیاه
روز امید **و** ما بنداند ز باه ریش سفید **و** مروکی
سرج ریش حاضر بود **و** دست بر ریش زد چون

این شود

77

گفت ما خود درین شماره ام: در دو کینی به هیچ
کار نه ام: و کمال در شعوی است به است
که شعوی متقدم میان افوزی و او ترجیح یکی دیگر
احتمالاً در شده اند چنانچه بعضی بر سبیل استغفار
بعضی دیگر گفته اند: ای آن زمین و قاره
که بر استخوان فصل: ماه مجسته بگرد و خورشید
منظری: قومی ز باقدان سخن گفته ظهیر: ترجیح
می دهند بر شعرا افوزی: قومی دیگر برین سخن انکار
میکنند: فی الجمله در محل تراعت و داور می:
ترجیح یکطرف تو بدشان نما که هست: زیر
تکین تو همه ملک سخنوست: و اما می هر وی در
او گفته: ای ملک ملک قدرت درین

سوال: معذورستی بحقیقت بود یا نه؟ تمیز در این
و تناسب درین دو طور است: **بیم احتیاج نیست**
درین شرح که تری **باین جهت** **و این سوا**
دلیل جوانی **و این** **و این** **و این** **و این**
برای **و دیگری** **کفایت** **در جواب** **همان** **قطعه**
هر مدتی **که میدهد** **ترجمی** **بهند** **سفر** **سختن**
بک **الاری** **ماند** **بدان** **روده** **که** **نشا** **خند**
اعجاز **موی** **از** **سور** **اری** **شیخ** **نظامی**
کنجی **اره** **ومی** **اگرچه** **ست** **و** **فضای** **و** **کالت**
وی **روشن** **احتیاج** **شرح** **ندارد** **و** **آب** **در** **لحا**
و **وقایم** **که** **در** **تاس** **ج** **که** **در** **ج** **کود** **کسی** **ر**
نیست **بلکه** **مقدور** **رئی** **و** **بیرون** **از** **ان** **کتاب**
فیه **بشر**

از وی

کنگه وی شعر کم رو شک کرده اند و این غزل در سخنان
 وی است **معه** جو کو محنت من ز از رخ کندم
 کونست **که** همه شب ز رخ چو کفایم از آن
 بر خوں ز **دانه** کندم او سینه در و بار **دانه**
 کبیر خوشه او سینه کرد و آن **من** خورم
 بر از و خورم از آن کندم خور **گره** است در اویم
 بهی سرون **از** ز از وی او درش **جو** جو
 مشک خورم **کندم** خورم افزون که سخن بخور و آن
 من چو کندم شده ام از غم او دل بد و نیم **این**
 غم او را بیکی جو که نظامی چو **من** **کمال**
اصفا بیره و پیرا اخلاق معانی لقب کرده اند
 از بس معالی دین که در شعرا خود درج کرده و پس از

شعرا می‌نمقدم و متاخر را آن و ششاه بوده که ویران
اما سابقه وی در تدوین معانی عشار و برادر حد
سلا و والی بدر برده و از شاعران بسیار
و دیوان او مشهور است سما و جی ره و شیعی
وضیح و سخن گذری بلیغ بوده که در سلا عشار
و وقت انشاست بی نظیر افتاده و در جواب
استادان قضای غیره در دفعه از اصل خوشتر
و دفعه در تزویر و بر او بر معانی حاصل بسیار
و بسیاری از معانی استادان را تخصیص کمال
را معمول در شعر خود ایراد میکنند چون آن در صورت
خوشتر و سلا و در خوشتر واقع شده و در محل
طنین و ملائمت است معنی تکب بود

۷۹
پایه بدن که هر چند بر جامه و کمر کون پوشند
کسوت عار بود با پسین خلعت او کرده در
خوشین گزشتند افزون پوشند بهرست آنکه
کهن خمره پشمین زیرش بدارند و در و اس
در کسوت پوشند و ویراد و کتاب مینویسند
یکی همیشه خوشید و در آن چندان تلف کرده
که از در جاشی عنق بیرون برده و در بگیری
فراق نامه و آن کتابی بدیع و نظمی لطیف است
و غریبات و بی بسیار مطبوع و مقبول است اما
چون از جاشی عنق و محبت که مفضود از غزل است
سخاکی است طبع ارباب ذوق بر آن اقبال نماید
و از جمله مقطعات و بیانی است این حدیث

کتاب خرد و دلا پر کجا توانی کرد: تو از طمع که در پیش
میان تنی افتاد: عزیزین و در در پیشی و عفت
زن: که بخواری از طمع و لغت از قناعت زانو
اگر بلغز و پای تو بگری شهل از: سعادت
سر در پیشی و قناعت باد: محمد عصار بر
ره حساب کتاب مهر و شیر است و در اجاب
لطائف و بدایع بسیار درج کرده است و این چند
بیمت از آن کتاب در صفت بنی معترف
میگویند **بنی** کشیده بر کل کشورش زبانی خط
در عین لطف و نازنینی اند و قدر استواری
سینه سپاس: بر بر آن دو طایع عمر اکین:
ساکن جبرج و لعل آن کل اندام: مستبک بر پیشو

80 از غرضه خام که کل زمین و لیکن ناسکفته و نواز
یا سبب و لاله خفته و از جهه شمال و جنوب
این قطعه که در اثنای آن مسنوی ذکر کرده
نظم مجنونان هر از طبع مردم که کل هرگز نورستان
نخیزد و فغان صورت بی معنی خلق و حوز صورت
ملا یک میگزیرد و بغیر آن فلک برفون اینها
قضا حیرت و غدر روی نیند و به آرزو که نیکی پیش
خواهی بیکینت هر زمان بدترستند و چو
دشک آن را که سازی جای در چشم را که
دشمن و بدخوت بریزد و شیخ سعدی شیری
رد نام و بی مرصع الدین است و همانا که نسبت
بایم مدوح است و بی قد و متغزلان است و بحکس

میش از وی طریقی غزل نور زبده و سخنان او همه
طوائف را میفکند افتاده یکی از شعرا گفته است
و این کوی از انصاف سفته **رمانی** در شعرا کس
بهر آنکه **هم چند** که لایق بعدی **او** است و فیه
و غزل **افروسی** و انوری و سعدی **خواج**
حافظ شیرازی را که اکثر اشعار وی لطیف و
مطرب است و بعضی قریب به حدی که عجز است
وی نسبت به غزلیات دیگر در شکل و روایت
حکم قضایب طهر دار و نسبت بقضایب دیگران سلیقه
شعری نزدیک سلیقه نزاری قهستانی اما در شعر
نزار رغبت و شوق بسیار بخلاف شعری
و جمل در اشعار وی تکلف ظاهر نیست و **العجب**

عبارت است

لقب کرده اند **شبح کمال** خمندی ده وی در **فنت**
 سخن و وقت معانی مرنه نیست که پیش از آن متصور
 نیست اما مبالغه در آن شعر و پیرا از حد است که برون کرده
 و در جانی عشق و محبت خالی مانده در ایراد و مثال و
 اختیار بحرهای سبک با قافیهای و روغیهای عربی
 که سهل ممتنع است تتبع حسن و بهلوی میکند اما
 آفر معانی لطیف که در شعاری است در **سحر** سخن
 و آنکه پیرا در حسن میکنند **س** کن **س** هر **س** **س**
 ندرت **س** معلوم همی شود که در **س** **س** و
 بعضی از عارفان که بصحبت **شبح کمال** و حافظ هر دو پدید
 چنین فرموده اند که صحبت **شبح** به از شعری بود و شعر

حافظ به صحبت وی اخیر و دهلوی را در
شوق متغیبت قصیده غزل و سنویرا و زریده و
بکمال رسانده در قصیده تتبع خاقانی میکند هر چند در
قصیده بوی سید اما غزل از وی گذرانیده و غزلهای
وی بوسط معانی آشنا که در باب عشق و محبت محب
ذوق و وجدان خود آرزو در مییابند مقبول همس
افزاده از آنکه نظایر را به از وی کس جواب نکرده
و رای این سنویرای دیگر دارد همه مطبوع و مقبول و
موضوع حسن دهلوی را ویر در غزل طریقه خاص را
دکتر قافیه های تک و در لفظهای عرب و بحرهای خوش
که اصل در شعر خاصه در غزل ملاحظه اینهاست اخبار
کرده است لاجرم از اجتماع شعر و پراختی حاصل آمده

الاجم

اگر چکب بادوی نظرستان بینا میدانا در کفین ^{دکوان}
 و هندا ر شعار ویرا ممتنع گفته اند معام حشر و لوده
 و باید بید صحبت پذیرند میاستفا میکرد و حیا بچه
 حسن گوید **فطیم** حشر و از راه کرم نه پذیرد و این
 نیده حسن میگویم **یا** منجم چون سخن حشر و **یا**
 سخن **یا** من میگویم **یا** و دیگر از شعاری فغزل خواج
 عماد فقیه است که از زراعت و شیخ و خالفاه دار بوده
 شعور در ایر همه و اوان خالفاه میخوانده است و **یا** سعیدی
 اصلاح مبروده و از نجاسکونید که شعوری شعری **یا**
 کرمان است و وی در غزل تنبج حشر و **یا** سکند و دیگر
 خواجو کرمانیت در ترنبین الفاظ و س عبارت **یا** جهد

بلیغ دارد و لند او را راجعند شعر میخوانند و از شعرهای
ماورالنهر نام بخارست در شمار وی جا شین از قصه
هست و دیگر خواججه حضرت یحیای سید و دیگر بطل
سهم قدس و شعر وی حالی از نظر است اما از نظر
مکتب بسیار عاری بوده آنچه از اشعار وی ظاهر
و دیگر از شعرهای سهم قدس است بعضی از اشعار وی خالی از
حالی نیست و از جمله آن است سید ای تیر
غممت را دل غنا و شانه خدای تو بمنقول تو خا
زنیان که معترف و یرم و که کن مسجد یعنی که نزل
میطلبم خانه نجانه و از شعرهای بحر کسان سید از در
سفرانی است و در اشعار وی طایفه بسیار است و این
میت از مطلعها پسندید و می است سید باز بنشیند

چشم من میدان گریه آب زو سید اشک من شی
 خون بر سپاه خوب زد و دیگر کاتبی بت است و بود
 معانی حاصل است از او ادای معانی زهر است و بی خامس و اما خودی
 یکدست و هموار شد و ز کز به عاده د دیگر امیر است
 و بر لایطه است یکدست و هموار با عباد ز زیند و معانی
 پریشانی دیگر عارفی هر و بی حساب کتاب متفاد و حوکان
 و آن از نظرها سر آمد و و ان خدیت از دین است
 و صفت است چو کانی **خون** کوی سپهر کردنی است
 میدان چو کوی خستی **هر** بار که در عرنی شدی عرق **باران**
 لودی و در میان **هر** پی که دوید و در پی کوی **هر** دیدش
 سر کوی **آن** لحظه که در نبرد رفته **هد** با و صابگرد و فتنه **نا**

معانی علم بسیار آرد و او ایان معالی نبراس کوی خاص آرد
از کوه چو سبک کشته و زنجیر جواد در کشته بگشته
آرد از رسم او او بگشته صرصر از دم او و صاحب درویش
که زمان با بوجه او منور است هر چند پایه قروری نظر آید
جاه و شمت و قرب با پیشاه حساب شوک و عیاش
بمناقب معنوی از فضل و ادب و فضایل معنی
و مکتب از این بلندتر است که ویران کس شعر تو بگفتند
و چو دست نظم توصیف با جمل خاطر شریفش بود
کس فیض لب و تواضع و کس نفس با من فرود آمده است
که خود را در سلک این طایفه منحط کرده اند و کس بگفتند
حجاب تخانش از آن معنی که ویران از طبقه ایشان دارند از
زمره ایشان شمارند مرقع کشته اما الله است که

بر جای این طایفه باشند ولی سرشند و هرگاه این طایفه را نویسند
 نام او سرد و قدر حاجت این معما با هم شرفش منجی این معنی
 معما با هم علی شریف علی شیر الا فاضل مرت و هر دو اجرب
 انضیاید با الفواضل با شهاب فقط اهل الفضل را
 لذت خونیه فوق الا فاضل و چون گویند پیش تر از آن
 که بر محل آن نظم صد ان تواند بود و هر مقام از شعر
 او تواند یافت مخلص اشعارش آنچه ازین معما دیگر هم
 میکرد و نامزگشته معما در آن نوای گفته باش کلصها
 نباید چکس بر لب پانندگان از وی نوای دان
 اگر چه در یک وقت طبعیت قابلیت و سعیه هر دو
 نوع شعر ترکه و فارسی میسر اما میل طبع وی به ترکه
 و سنوایی که در مقابله خمس لفظی و قوی یافته بسی

صورت

هزارزدیک است و همانا که بانی زبان پیش از وی و او بد
کسی شعر نگفتند و گوهر نظم سفته و از جمله اشعار
فارسی است قصیده که در جواب قصیده خسرو بود
که سلمات بدریای ابرار و از غزلت و شمشاد است
بر بسیاری از معانی دقیقه و خیالات لطیفه و مطلع آن
الشب بن لعلی که تاج خسرو از از پور است: از کرمی
بهر خیال خام بخین در سر است: و این رباعی در تهنیت قدوم
بعضی از امیرگان شعرها بر قعه نوشته بود **لای الا**
بده ای فلک مینافام: تا زین دو کدام خوبتر کرده خرام
خوشید جهانتاب تو از جانب صبح: یا ماه جهان کرد من
من از حساب شام: و این رباعی دیگر را در قوه دیگر
ارام درون رنج برورد **مشت** **ما** **و** این نامه نامه واقع در

تسکین دل گرم و دلم مسرود یعنی خیر از ماه چهارم
 و این رباعی دیگر آنچه در رفته و دیگر نوشته **بسم** کرد و در
 بگفت گویت بستم آورد جسم بحیت و جوت
بسم در غیبت اوی دل بسویت بستم در وقت
 حضور و برت بستم **بسم** در حکایتی چند از باب
احوال بی زبانان که خردمندان و نکته دانایان امثال
ان وضع کرده تا بجهت غایت و ندره طبیعت بران میل
 اقبال نماید و بروی از باب حکم و فهم ابواب مصالح آن
 کت **بسم** ان ندیدی که خرد و ان بشکر داروی
 تلخ را کند شیرین تا بان حیدرتن ریخوز بر درج و
 محنت ویرن **بسم** رو باهی با گرگ دم کرمها
 میرد و قدم موافقت می نهاد با بقیه مکر باعی نشیند در

باغ کستور بود و دیوار پر خار برد آن گوییدند تا بسور
رسیدند بر رو باه فراج بود و در کرک تک رو باه
رستان درآمد و کرک بزحمت و اوان انگور با گی کویان
دیدند و میوه های رنگارنگ یافتند رو باه زیر یک بو
حال مبرون رفتن امله حفظ نمود و کرک غافل چند
توت است بخورد و ناگاه باغبان آگاه شد چو پی برد
و روی نشان نهاد و رو باه با یک میان بود و دراز
سوراخ بخت و کرک بر شکم در اینجا می کشد
باغبان بوی رسید و جو بدستی کشید چند لشن زد که
کرک نه مرده و نه زنده پوست دریده چشم کنده
از آن تکلیف مبرون رفت **و** زور مندی مکن ای
خواجہ بز کاغذ کار زبون خوار غنیست: فریبست کردی

محمد ز...

نعمت و ناز زان بندش که چون خوابی هست با چنین
 حبه ندانم که چه سان بیدر حرکت بدون خوابی هست
حقیقت که در بی ابر صفت و نیش و تیر خباثت در
 کینش غنیمت مغر که در عیب آید پنهان در رخسار
 و زمانه نه پامی گذشتن و نه رای بارگشتن سنگشتی
 ان معنی را دیده کردی روی رحم نمود و بر پشت خودش
 سوزش و خود را در آید آنست و گمانان زوی
 دیگر نهاد و در ان انا او زری بگوشش رسید که زدم خبری
 بر پشت روی بزند سوال کرد که این چه اور را جور داد
 که این اور زرش منست که پشت تو میرنم هر چه میدانم
 که بر اینجا کارگونی آید اما عادت خود را میتوانم که در کشف
 ما خود گفت هیچ به از ان نسبت که این بدست را از جوی

نیزت برانم و نیکو سیرت آن را از سبب وی ایمن گردانم

بآفت و درخت کویر اموج بر بود و بجای برود که کوشیا

هرگز نمود **قطعه** هر جوانی که درین شهر و افاغانه

تاز صد حیل بهر لحظه از دست زدند **»** به از آنست که بپوشد

در موج فاعوظه خورد **»** تا وی از خلق خود و خلق از وی بازماند

حقیقت موشی خردسال در دکان خواجہ بقال از نقدی

خشت و میوه ای ترا مال مال بس برد و از آن نعمتی

خشت و تر می خورد خواجہ بقال آن را میدید و از خاص

و از مغانست وی اعراض نمود تا روزی حکیم گفته

» سفد دون را جو کرد و معد کسیر **»** بر هزاران خورد

شکر کرد و دیر **»** هر شش بر آن داشت که همیان برید و

سرخ و سفید هر چه بود بجانه خود کشید چون خواجہ بقال

عبدالرحمن

حاجت است به پیمان بر چون کب معفان تبا
 یافت و چون مغنه کر سگهان خالی در است که انگار
 موش است که بر در کهن کرد تا ویرا بگرفت و رسته
 در ناز و ریای وی بسته و بگذاشت تا بسوراج خود
 رفت و باندازه رسته غوازل بر است و دنبال آن
 گرفت و آنسوراج را بگذاشت تا پخانه وی رسید خانه و چون
 دکان مرا فان سرج و سفید پر هم رنجته و دنیا و درم
 با هم آمیخته حق خود را زلف کرد و موش ابرون آورد
 بگفتال که به سپرد تا جزای خود و پدایچه دید و مکافات
 حق ناشناسی خود کشید آنچه **عظمت** که نشور و شری است
 حریفان جهان را : خرم دل قانع که ز هر نشور و شری
 است : در غناعت همه روح اندوز : در حرص

فرستاد کرد در دربی هست **اما** رو باهی بر سر ای
ایستاده بود و چشم و قوت بر چپ و راست نهاد
ناگاه از دور سیاهی پیدا شد چون نزدیک آمد دید که
یک درنده کوه یک بزرگ بر صورت **استان**
صادق و یاران موافق همراه می آیند نه ان را ازین توهم
فریبی و نه این را از ان و غرض است پی و باه پیش روید
و سلام کرد و وظیفه احترام بجای آورد **که**
که این ^{کین} فرین بهتر نازه بدل شده و دشمنی قدیم بدو
جدید عوض گشته اما میخواهم که بدانم که نسبت جمعیت
شما چیست و پست امنیت چیست **کف**
سبب جمعیت ما و دشمنی شماست اما دشمنی **ک**
و شبان مستغنی از پستان سبب دشمنی من با دوی

آنکه در روز این گرفت که هر روز مراد است از رفت
 و بی دست داده بر مرصه ما جدا آورد و یک بر در بر بود
 و من چنانکه عادت من بود در قهای وی بدویم
 تا آن بر در از وی بستانم اما بوی ز سیدم چون با ایدم
 شبان چوبت من کشید و پیوستی مرا بخانند من نیز
 را بطه دوستی از وی کشتم و با دشمنانم وی بستم
قطعه بدشمن دوست شوز است آنکه هرگز به جمع دشمنی نکرده
بود **آنکه با دوست خندان دشمنی سازد که بر تخم**
تو یا دشمن نیندود و **سفر و با همی که کنند هیچ توانی**
که صد و بیستانی و بیغامی بکشان ده سالی گفت **والله**
که هر دو فراوان اما درین معامله خطر جان **از **بند** از غله**
میل بگرفت امیدوارن **کشع بیوج لوجه حرمان **کنند****

میش عدو بزبون شدن از میل مال و جاه: خود را میفر
خط جان فکندنت **تخت** شتر می و حواجر می کرد
ارضا و خاک ان حواجر غذا می خورد و بخار نمی رشید
چون لوف خوبان در هم و چون روی محبوبان ناز و خرم
کردن آرزو را کرد تا از ان بهره گیرد و دید که در میان آن
افعی حلقه کرده سر را بادم نور هم آورده بار کشت
و از آرزوی وی بگذشت خابین شدت که احقر از
وی از جسم سنان و بی است و اجتناب وی از
تنبه می دندان او شتر آرزو در پیا کفیت بیم ازین
مهمان پوشیده است نه از میزبان اشک و ترس من
از زهر دندان مار است نه از جسم سنان خاگر نه
هول میهمان را خورد می میزبان را یک لغه کرد می **مطم**

که از بیم تیرسد که بیم محبت **عجب** ز خجبت نفس از بیم
 و که خوان رشده کعبه که با منند و میان خاکستر سوز
 که از پیش نهان رشده **عجابه** ریا از طعمه بی بهره برود و از
 مشبه به بنام ابد استاده بود و دید که فرض نماند کردان
 از شهر بیرون آمد و روی بصحرای نهاد مسکن در نیال و حیوان
 شد و او از داد که ای قوه تن و قوه روان و ای زوی
 دل و آرام جان عزم کجا آورده و روی کجا آورده گفت
 بیابان با جمیع زینت نهان از کفان و پلنگان شناسی دارم
 احرام در بار نهان بسته ام گفت مراد من این که اگر
 در کام نهنگان و دمان شیران و پلنگان رفته و قفا تنوام
دعوه آنم که بجز خویش هرگز خالی نشدم ز آرزوی تو کردیم
 جهان بگردی تا کنونم حجت و جوب **دعوه** امانند خبر

بنیان نمودند چنان: دل نذر و بجز دو آن گامی نمانی:
کز فی اهل رودگان صد قفا خوردند: هم چو کسک رسنه
دو ندر ارقایان **حق** هیچ با یکدیگر گفتند جز آن نقل که چنان
افنادی و با بی میدان کج روی نهادی گفت از بار خجسته
بر دستم که آن رست و رست روی همیشه سنگ
جفا سر کوفته است و یاز **خشم** دم بریده **قطعه**
هر جای بی صورت خود کرد در شفا: اورا چون کشند
در آغوش خویش تنگ: هر جای شکست بر آید
ساز تا سنگ بین فلان بزم روز زندهش محبوب
سنگ: **حق** نحو کار حقیقتش جدا مانده بود
و محنت بی جفنی اورا بر کنار دریا نشاند هر سوطری
می آید و خاطر غم دیده راز **خشم** بی جفنی می بردست

نالهان **منزه** ماهی بید و میان آب **بیم** جواب روان
 روان **بشتاب** یا چون قراض از شیخه **سیم** رطل بس ظم
 آب از بدو **نیم** یا چون من هلال از کم و گاست **تمت**
 بخوشی از **بست** چون عوالت و یرد بید خاطر
 بصحبت **وی** کشید قصه بی جفا خود را در میان آورد و از وی
 طلب مرصحت و **مناسب** کرد ماهی گفت که مرصحت
 نام **مناسب** صحبت را نشان است و این توجه **مناسب** جرمی
 در قعود یا و تر از منزل دنیا **حکایت** و او را **حاجت** و تر از
 بر خوش **تر** قبح لغات **بهر** که سفالت **نمید** خواهد که **باشند**
 و **حکایت** منظر **ساز** **منظر** و **خط** **هر** که **بر** حال **من** **دیده** **افزود**
حکم **طبع** **در** **صال** **من** **دوز** **در** **غان** **رسمان** **در** **موا** **منند**
و **حکایت** **موا** **در** **سود** **ای** **من** **صا** **دان** **گاه** **چون** **دام**

و در حین و جوی من با هر لرزیده و گاه چون شصت از بار
از روی من ^{لشنته} ^{باید} حمیده این کیفیت واره قعود یار داشت
و غوک را تمام است اصل کد است **دفعه** باری غیبین که
باید با تو در گوهر یکی ^{بویند} رشتنه صحبت اتحاد و گوهر است
جنس را با جنس و با اجنس اگر سازی و دانش این میان
اب و عنق ان چو شیر و شکر است **حکایت** کعبه
گفتند که دو بچه پیش تباری و چون مرغ خاکلی بر منبت از آن
قدر نذاری گفت چه کعبور غذا از حوصله ما در بند می خورد
و چو مرغ خاکلی از مرغی را بگذرد از یک حوصله غذای دو
بچه پیش توان داد و از بهم فریاد روزی بر نزار چو مرغ
در روزی اول کسار **دفعه** حوای که شنوی حلال است
همخانه کن عیال بسیار دانی در پس راجه تکست حاصل

چه حال ساز **حفا** **سبح** خانم مور و نوبه خود را باز برد
 و در راه کیشیان **کفک** خانم **حفا** با وی گفت ترا چه
 مسبت که با جده بن جعفری با جانوری بدین بزرگی آید
 باشی و خود را با وی در محل اقامت منزل استقامت هم بایست
 داری گفت من نیز بمقدور انم اما بدین نه خود عمل تو انم
 هم ای من ما کسیست که چون هرل بچکان بر او رم بخون
 جگر برورم تا گاه بر خانه من نازد و بچکان مرا قوت خود
 سازد سال از وی کو بجه نام بود و من دست این بر سر
 او بجه میدارم که داد مرا از وی بستاند و بجه نام
 بچکان مرا قوت خود کرد و در دیده امسال ویران تو بکفک
 خود سازد **دوطه** حور و ماه در پیشه نشینند زید این از
 چشم بچکان کرگان زیداد خود ان امان باید نکسن

که بر دوطن در جور بزرگان **حوص** بیع را نقد **حسب**
که در هر خانه که باشی کدو در آن خانه نمواند گشت و بر هر آن
که حسی از آنجا نمواند گشت گفت من از حرص و طمع دوم
و بی طمع و غایت مشهور از جوانی طلب نانی قائم و از زیر کانی
بخشک استخوانی خورند اما کدو سمزه حرص و طمع است و بدعی
جوع و شیخ مان یک هفته نیش در آن بان و زرباش و طلب
نان یکشنبه چنان غذای ده روزه است و در شب و
عصای در نوزده اش منبت و غایت از حرص و طمع دور است
و قانع از حرص و طمع لغور **قطعه** در هر دو بی که در قناعت
نهاد بای از هر چه بود حرص و طمع را بستاند دست
هر جا که عرض کرد قناعت متاع خویش باز از حرص
و مکره از رانگشت **حاصل** از و باه بجا با باد خورد

حرا حیدر بیامور که چون کشتن مک در نامم خود را از آن
 بر نامم گفت آن حیدر را او اما بهترین بنامه که در خانه
 خود نشستی نه او ترا میدونه تو او را یعنی **قطعه** چو با تو خصم شود
 سفینه از تو دست که در صورت او مگر حیدر از
 کنی نه از حیدر قتل است و زمین آن به که هم صلح و هم از
 جنگ اجته از کنی **قطعه** سرخ ز نور بر یکس عیان
 او رفتا و بر اطعمه خود ز بزار می دراند دبا و چو دلین
 و عساکر چه قدر محاکم از رانگداری و بمن عیب آری
 ز مور گفت اگر آن شهید است تو آن شهید را کانی و اگر آن
 عساکر حشر به آتی **قطعه** اینجوش آنم و حقیقت که
 ز بیغام و سلام برو تا بد بسوی مایده وصل رود
 اصل چون روی نماید ز پس رفته فرغ فرغ را بار گذرد

یسوی اصل رود **تجارت** موریر رود پند که بر زمین
که بسته و مانعی را در برابر خود برداشته متوجه کعبه این
موریه بنید که باین ماقولانی یاریر این کوانی مکنید
مورچین این مورچینید مکنید و گفت مردان بار را
به نیروی عمت و بازوی حمیت کنند نه بعت
نن و ضحامت بدن **و طح** باری که آسمان و زمین
سز کشید از آن **مشکل** قلن یازوی این جسم **و کشید**
همت قوی کنی از مد در هر و ان شوق **کان** بار را بقوت
همت توان کشید **تجارت** شتر می مهار و راپی کشان
در حوزا مجید موشی نوی رسید و ویرانی خداوند دید
حشش بر آن در که مهارش گرفت و بخانه خود
شد شتر نیز از آنجا که فطرت او منوط بر العبادت

و جده او محبوب بر عزم مخالفت و عداوت او موفقت
 کرد چون نجانه او رسیده سوارچی دید که بجا ملک گفت
 ای محال باشد این چه بود که کردی خانه تو چنین تک
 و چشمه من چشم بز که نه خانه تو ازین بز کنز او اند
 و چشمه من ازین خرد در میان من و تو چون صحبت در کرد
 و مجالست چون صورت پذیرد **قطعه** چون روی او
 اجل زینب آنکه می بنم ترا در قفا از بار حرص و آزار شسته
 دارم بار نامی بخش را خیری بسک کرد آنکه نسبت
 تکفای قیصر کجای این بار **مخفف** مینشی از جوئی
 و نه وی بالا افتاد بند بجز بد که عورت تو را دیدم پیش
 باز پس کرد که ای ناله من من عورت تو را دیدم پیش روی
 همیشه برهنه می بنم و هر که نخندیده ام و طعن تو را نه شنیده ام

تو بس از عمری که مرا یکبار چنین دیده چون در سزایش من مجده
و چون نمی بایه از آن عیب و عار زوزنوب خلق
و عالم تشکله بیداندک عیبی از حساب کرم بر نیاید
خیز طبع و لغز دم ان عیب این شود یکسریان
وین بزرگان نیالایدان **حکم** کاوی بر کله خود کلاه
و در میان کاوان بغوت سرون نامدار چون گریبان
زور او ردی آفت ویرا زخم سرون ارشیان دو کردی
ناگاه دست حاوئه بروی شکست آورد و سرون بر
آفتی رسید بعد از آن چون گریه را بیدیدی در ماکاوان
دیگر خندی سبب از از وی لوال کردند و جو کفت
و آن روز که از سرون خود ماندم فرو شد سوزان
بر من سرد و پیرن مسلی هست که در روز نبرد **ص**

نوازه

بود از حربه و دعوی از مرد **حکایت** دشمنی و دراز
 کوشی همراه میسند بکنار جوی بزرگ رسیدند
 اولاً شتر در آمد چون بمبانه جوی رسید اب تا شکم
 وی برآمد و راز کوش را او زد و در آبی که اب تا شکم
 پیشتر در راز کوش گفت ریخت میگوید اما
 از شکم تا شکم تفاوت ای که شکم تو نزدیک گشت
 از شکم من خواهد گشت **قطعه** ای برادر از تو بهتر
 هیچکس نشناخته **زنجیره** منی یک موز خوش را افرو
 مننه **کروردن** از قدر و شناسه تا مخردی قدر خود
 شناس و بای از قدر خود سپردن مننه **حکایت** طاووس
 و زاغی در صحن با هم در صحن مانع و از هم رسیدند و عجیب
 و هنر یکدیگر دیدند طاووس با زاغ گفت این موزه مرغ

که در باطنی است لایب لایب ز رزش و در میان منقش است
همانکه در آن وقت زین تار یک جسم بر و روشن
و خودی اندامیم در پوشیدن موزه غلط کرده ایم من موزه
کمیخت بسیار ز پوشیده ام و تو موزه را دیدم سزج مر
ز این لغت حال بر خلاف این است اگر خطی رفته
در پوششهای دیگر رفته باقی حلقهها بنویسند موزه
مخالف با در آن سوز آوایی تو موزه ز کرمان من موزه و مس
کرمان نو در آن نزدیکی کنفی بر بحیب عراقیه فرورده بود
و لن مجادله و مقاوله می شود و هر را آورد که ای باران
دوستان با تمیز مجادله حاصل را بگذرد و زین مقاوله باطل
دست بدارید خدا متعاً همه چیز را بیک و لیس نداده است
و ز نام همه مراد را بر کف یک کس نهادند بجز کس که در

خاصه نداده است

خاصه نداده که دیگر از نداده و در وی خاصیتی نهاده که دیگر از
نهداده هرش بداده خود خورند باید بود و یافته خود خورد **طعمه**
بر دل در حال گمان طور خوردست. ز تها که از طعم خود دور
نمانشی. از خلق طعم همچو حدیای بخشیت. یک **طعم** از
خلق که بر خور شمش **طعمه** روی بچنگ نقاری از قند
دندان طعم بروی محکم بود و روباه فریاد بر آورد که ای شیرین
زور مندی و ای پدنگ قله سر مندی بر چرخ و شکست من
نخستی و این شکار اشغال از پای جهان جامی بمن ای
من است که خوانم از خوردن من چه خیرد و در از زدن من که
او زود به چند ازین مقوله سخن میگفت در وی نکر و گفت
یا و از آن سخن که موثر برست که از من از روی ممانعت
کردی از روی ترا بر او دم و چند بار با تو متعاقب ماست
کردم نقاران نقاری شیب لبندانش غیرت نوی جوید

دیوان بکشاد که این چه سخن مهوده است. و این واقعه ای و کجا
بوده است از وی درین کتاب همان بود و از روی او به کبر
نماند همان **ما** بقول خوش جوانی از جنگ خصم های
به آن بود که زیار از این خوشی بکشای جو فدا خاست
کنده نمود. بی شکستش آن به که کوی سنگ را **ای**
شکافی خوشی را در خوب سر رفت فریاد برداشتن
مونس بیدار نم و موزن شب زنده داران آیشش من بر
و خلد او این مع لغوی **مور** جو را بموی با من سینه ای که
بی کنه خونم بریزی. **شکاف** کوفت من در کش تو جان یک
جهت نیستیم که به هم وجه از آن باز ایستم خاطر خود را از
رضیایر بپر و ختم و زرد در صورت مجرب ختم از خوابی
بچه تر لبنا نم و گرنه تقویم طعمه خود که **دام** چه میز به خرداز
از سر خود دور کن. با شرب بر گرفت شور و شر کردش.

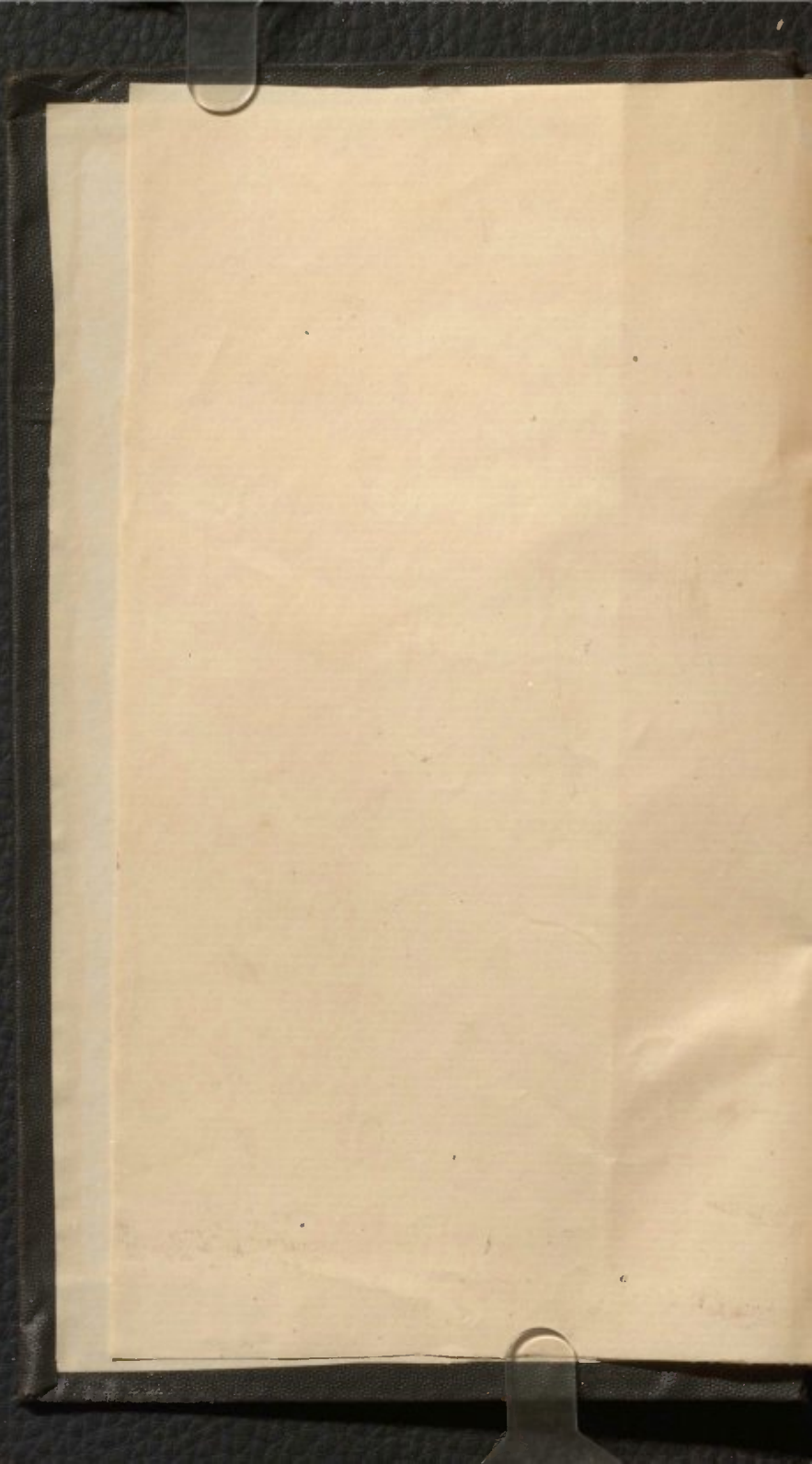
کفر

مجمع مسبر راه خلاصی که بآن از بدشس که درانی تپیری که زود
 خائمه در دل خبان میکند و در خاطر خبان میکند که
 این نامه با خبر زودی نه انجامد و خامه در طی متفاد لاجلیا
 از جنس نیار آمد اما بجز انیه طبع کونیده ز رنگ ملاکت
 گرفت و بصیقل صدر رخصت شونزه صفالبت
 بدین تقدیر اقصا افتاد **قطعه** و طاکن جامیاب و سخن
 که در آن خوبتر بطلی نیست یک خط منش بن دوم در
 طبع را که در آن ناطی نیست منش کافی ناطع زینت
 در کونیه این ناطی نیست و هر چه از مقوله نظر که منشته
 و بناظمی منوره نکتینه زاده طبع محرر این است و نتیجه فکر
 مغز این مغالیه **قطعه** حامی هر جانانه است از کشته
 بغایت جمع و کواکت از بار که رضع خود دوکان که ملاکت

عالی کلامی کائنات نشین است: امید بکارم رخلایق به طاعت
کنندگان آنکه چون بر حلقه مطلع شوند بدین صفت و اخص می شوند
و در سایه آن بزبان عجب و اعجاز سخن گویند **ط**
چون بینی به شناعی کبری به کائنات نگویند: زانکه در
کینش اخوانند **ع** عیب پوشی عیب جوی **د**
ت تاریخ و طبع لطیف و طی زبانبه **ه** تک و بوی خاشاک
درین طرف نامه که حاجی بدورد طبع از مایه بوقی شد
اگر که تاریخ بخت: شود و هر صد ازینت بر موی فریادی:

تمام نفع الی الی **م** مصنف
برونیه بوقه عصر مالم مقدم سه نعلک **۱۱۴۳** و طبع مطانی
۱۱۴۹ مرقدی طند به بود **م** مصنف
حق الی الی **م** مصنف

زادگان
کتابخانه
مکتب
مکتب
مکتب

loc. 23.
E10 1383

